

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra antropologie a zdravovědy

Bakalářská práce

Bc. PETRA BAŤOVÁ

Speciální pedagogika pro 2. st. ZŠ a SŠ a výchova ke zdraví

**Specifika spolupráce rodiny a školy se žáky s odlišným
sociokulturním zázemím**

Olomouc 2019
Ph.D.

Vedoucí práce: Mgr. Petra Kurková,

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 12. 6. 2019

.....

Děkuji své vedoucí práce Mgr. Petře Kurkové, Ph.D. za odborné vedení, přístup, ochotu a cenné rady, ale i pedagogickým pracovníkům na základních školách, kde jsem prováděla výzkum.

Obsah	
Úvod.....	5
Cíl výzkumu	7
I Teoretická část	8
1 Osobnost dítěte.....	9
1.1 Školní zralost a připravenost	9
1.1.1 Tělesná (biologická) zralost	9
1.1.2 Kognitivní (duševní, rozumová) zralost	9
1.1.3 Emoční, motivační a sociální zralost.....	10
2 Rodina	11
2.1 Definice rodiny.....	11
2.2 Funkce rodiny.....	11
2.3 Typy rodiny	12
3 Sociokulturní znevýhodnění.....	13
3.1 Rizika dětí z odlišného sociokulturního zázemí ve školním prostředí	14
3.2 Cizinci v českém školství.....	14
3.2.1 Počty cizinců ve školách	15
3.2.2 Romové v České republice.....	18
3.2.3 Romové a české školství.....	19
4 Spolupráce školy a rodiny	22
4.1 Význam spolupráce rodiny a školy.....	22
II Praktická část	24
5 Charakteristika výzkumu	25
5.1 Cíl výzkumného šetření	25
5.1.1 Výzkumné otázky	25
5.2 Výzkumná metoda	26
6 Výsledky výzkumu	27
6.1 Shrnutí výsledků výzkumu	34
Diskuse.....	35
Závěr.....	36
Souhrn.....	37
Summary.....	38
Referenční seznam	39
Seznam zkratk.....	43
Seznam grafů.....	45

Úvod

V životě a vzdělávání každého člověka hraje významnou roli rodina a škola. Již od útlého věku dítě získává, díky své rodině a jejímu prostředí, základní zkušenosti, učí se normy platné ve společnosti, jíž je rodina součástí. Rodinné prostředí můžeme popsat jako soustavu faktorů, které spoluvytváří osobnost dítěte, zároveň mají nemalý vliv na další průběh jeho vzdělávání, uplatnění v životě a společnosti. Rodina a její prostředí, působí na výchovu dítěte nejenom v dětských letech, ale také v průběhu školního a dalšího vzdělávání. Svým způsobem rodinné prostředí výrazně ovlivňuje člověka po celý život, neboť jeho význam je pro něj značný.

Na výchovu dítěte v rodinném prostředí postupně navazuje vzdělávání školní. I když jsou tato dvě prostředí výrazně rozdílná, jejich společným zájmem je vytvoření co nejpříznivějších podmínek pro rozvíjení osobnosti dítěte a částečně vytváří předpoklady pro jeho další uplatnění ve společenském a pracovním životě.

Tyto skutečnosti se staly základní myšlenkou pro moji bakalářskou práci. Hlavní téma této práce jsou podmínky školy při práci s žákem z odlišného sociokulturního prostředí, kdy se může jednat o rozdíly sociální, jazykové a kulturní. Takto rozdílné prostředí může žáka ovlivňovat do té míry, že zapojení do systému vzdělávání a jeho další společenské uplatnění pro něj může být velmi složité. Ve své práci chci načrtnout, jaké možnosti má škola v pohraničí při odstraňování problémů plynoucích ze sociokulturních rozdílností.

Při svém povolání učitelky na ZŠ v Javorníku se denně setkávám s dětmi a jejich rodinami z rozdílného sociokulturního prostředí. Jedná se o děti z neúplných rodin, romského etnika nebo místní uzavřené komunity rumunských přistěhovalců. Ve své práci se budu věnovat především dětem z romských rodin, jejichž počet tvoří v naší oblasti velké procento obyvatel.

Vzhledem ke každodennímu kontaktu s těmito žáky a jejich rodinami mám možnost sledovat, jakým způsobem ovlivňuje vývoj žáků prostředí odlišných kulturních a sociálních hodnot a návyků, jak se na nich projevuje působení životního stylu a další aspekty výchovy jejich rodičů a blízké rodiny

Bakalářskou práci tvoří dvě části – teoretická a praktická. V teoretické části definuji charakteristiku rodiny, její funkce a vliv rodinného prostředí, které se významnou měrou podílejí na sociokulturním znevýhodnění žáka v procesu vzdělávání. Dále se věnuji škole

jako výchovně-vzdělávacímu institutu a jejím možnostem při pomoci zvládnout žákovi překážky plynoucí ze sociokulturního znevýhodnění.

V praktické části této práce se zabývám vzděláváním socio-kulturně znevýhodněných dětí v regionu Jesenicko a také komunikací s jejich rodinami. V tomto regionu již dvacet let působím jako učitelka na ZŠ v Javorníku a mám tak možnost v praxi sledovat vlivy, které toto znevýhodnění způsobují. Ve své práci chci předvést, jaký vliv má socio-kulturně odlišné zázemí na vzdělávání žáků a jak se škola podílí na řešení problémů z toho plynoucích. Cílem praktické části je průzkum, jak vidí spolupráci rodičů žáků pocházejících ze socio-kulturně odlišného prostředí především pedagogičtí pracovníci.

V současné době není oblast komunikace s rodinami z odlišného sociokulturního zázemí dostatečně v literatuře zpracována a metodika práce se stále vyvíjí.

Cíl výzkumu

Cílem výzkumného šetření bylo zmapovat spolupráci rodiny žáků z odlišného sociokulturního prostředí a školy – v jaké oblasti je spolupráce dobrá, v jaké méně a z jakých důvodů se tak děje. To vše z pohledu pedagogů.

Ve své práci jsem se zaměřila na to, jak je spolupráce s rodiči navázána a jak funguje, jak jsou rodiče jako účastníci pedagogického procesu aktivní a zda je tato spolupráce dostačující. Výzkum odpovídá na otázky, zda a jak spolupráce funguje, nebo ve kterých oblastech je třeba ji zlepšit

Dílčí cíle:

- Jaký zájem mají rodiče dětí z odlišného sociokulturního zázemí na spolupráci se školou?
- Jak spolu škola a rodina komunikuje?
- Umožňuje škola rodičům spolupráci v rámci možností rodiny?
- Jak škola hodnotí spolupráci s rodinou?

I Teoretická část

Škola jako výchovně vzdělávací instituce disponuje různými prostředky, díky kterým má možnost pomáhat žákům ze socio-kulturně odlišného prostředí zvládnout svá znevýhodnění, případně minimalizovat jejich mezigenerační přenos, a tím zvýšit šance žáka na jeho uplatnění v dalším životě.

V dnešní době se hodně diskutuje o nerovných šancích na vzdělání, bohužel, tento okruh problémů okolo vzdělávání žáků ze socio-kulturně znevýhodněného prostředí se dlouho pohyboval na okraji zájmu odpovědných institucí. Ovšem postupem času se o tuto problematiku začalo zajímat Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a dnes je z něj jedno z hlavních témat. Přelomem pak byl vznik Akčního plánu inkluzivního vzdělávání, díky kterému bude na vzdělávání dětí ze socio-kulturně odlišného prostředí věnována taková pozornost, jakou toto téma potřebuje (MŠMT, 2018).

„The current trends in the education of individuals with special educational needs (= SEN) include their inclusion in ordinary life, i.e. also into the mainstream education system. Within the inclusion, there is a “fusion” of the so-called minority (i.e. Individuals with disabilities / special educational needs) and majority (i.e. intact population / intact peers). Based on the data gathered so far in the context of this research related to the inclusion of pupils with special educational needs in Czech Republic primary schools (n= 500), we can say that a negative attitude prevails in teachers and executive workers of primary schools in relation to the inclusion of pupils with SEN. It also shows that Czech Republic primary school teachers fail to realistically define the difference between integration and inclusion of pupils, i.e. pupils with SEN“ (Bendová, Fialová, 2015, s. 5).

1 Osobnost dítěte

1.1 Školní zralost a připravenost

Již J. A. Komenský určil jako vhodný nástup do školy 6. rok dítěte. Pro snad každé dítě je tato situace nová a mnohdy stresující – dosud hrající si dítě je najednou nuceno k disciplinované práci a větší koncentraci pozornosti, musí se obejít na delší čas bez rodičů, zapojit se do nového kolektivu apod. (Šimíčková Čížková, 2003)

„Obecně lze chápat školní zralost jako takový stupeň vývoje tělesných i duševních vlastností dítěte, který je nutným předpokladem úspěšného zvládnutí školních požadavků.“
(Šimíčková Čížková, 2003, s. 84)

1.1.1 Tělesná (biologická) zralost

V tomto směru bývají posuzovány tyto znaky:

- věk, výška, hmotnost,
- rozvoj hrubé motoriky přiměřený věku dítěte,
- pohybová koordinace,
- vyspělost jemné motoriky,
- dokončení 1. strukturální přeměny,
- zralost CNS,
- celkové tělesné zdraví (Šimíčková Čížková, 2003).

1.1.2 Kognitivní (duševní, rozumová) zralost

To, jak je dítě připraveno na školu, je ovlivněno vrozenými dispozicemi, rodinným prostředím a výchovou a také, zda navštěvovalo či nenavštěvovalo mateřskou školu. Některé školy nabízejí dětem z málo podnětného sociálního prostředí (např. z ústavní péče) tzv. přípravnou třídu (neboli nultý ročník), kde před zahájením školní docházky získají důležité dovednosti a znalosti (Šimíčková Čížková, 2003).

U rozumových znalostí se posuzuje:

- přechod od globálního vnímání k analytickému,
- rozlišení detailů, z celku vyčleňovat jednotlivé části a původní celek opět složit,
- odlišení fantazie od skutečné reality,
- schopnost vůlí ovládat krátkodobou pozornost,
- překonání patlavosti, přiměřený vývoj řeči a slovní zásoba přiměřená věku dítěte,
- přirozená zvědavost a tvořivý přístup k okolí,
- rozlišení hry a úkolu (Šimíčková Čížková, 2003).

1.1.3 Emoční, motivační a sociální zralost

„Emoční a sociální zralostí rozumíme přiměřenou kontrolu citů a impulzů, schopnost pobývat bez úzkosti mimo svou rodinu v kolektivu vrstevníků, umět s nimi komunikovat přijmout novou roli žáka a spolužáka, podřídit se autoritě učitele. Dítě po této stránce zralé je schopno odložit splnění momentálních přání, podřídit se určitému režimu, usměrnit potřebu pohybu, nedožadovat se pozornosti a usměrnit další osobní potřeby, pokud to vyžaduje společný cíl či společně prováděný úkol.“ (Šimíčková Čížková, 2003, s. 90).

Na to, zda je dítě připravené na vstup do školy mohou upozornit i učitelky v mateřských školách či pediatr. Rodič se může obrátit také na pedagogicko-psychologické poradny, kde jim poradí, zda je pro dítě vhodný odklad či ne (př. formuláře pro vyšetření školní zralosti v PPP) (Příloha 1).

To, jak dítě zvládne přechod z mateřské školy do základní, záleží nejen na přístupu učitele a jeho požadavkům přiměřeným věku dítěte, ale také na rodičích. Na tom, jaké podnětné a citové zázemí dítěti poskytne, jak jej bude motivovat v budování nových sociálních vztahů apod.

2 Rodina

„Rodina má v procesu socializace dítěte svou nezastupitelnou roli a je jakousi institucí státu. „*Její prostřednictvím vykonává společnost určitý tlak na jednotlivé členy, předepisuje jim určitá pravidla chování.*“ (Gillernová, Buriánek, 1999, s. 104). To se týká převážně rodin v manželském svazku, avšak v dnešní době funguje rodina čím dál více v tzv. nesezdaných manželstvích a existují též rodiny neúplné jen s jedním rodičem.

2.1 Definice rodiny

Existují různé výklady definice rodiny. „*Zpravidla se však rodinou rozumí společenství lidí, svazek dvou rovnoprávných partnerů, malá sociální skupina či buňka, společenská jednotka, která vzniká na základě manželského a pokrevního svazku a představuje komplex specifických vztahů mezi mužem a ženou, mezi rodiči a dětmi, rodinou a společností.*“ (Grecmanová, 2003, s. 7)

Rodinu obvykle tvoří oba rodiče a děti (tzv. malá rodina) a její součástí jsou i příbuzní (prarodiče, tety, strýcové, sestřenice, bratrance, ... tzv. velká rodina). Pro správnou funkci rodiny jsou důležitá její jasná pravidla, které dodržují všichni její členové. Rodina je stále v proměnlivé interakci se svým okolím (Grecmanová, 2003).

2.2 Funkce rodiny

To, jak rodina funguje, je ovlivněno mnoha faktory – sociální politikou státu, ekonomickou stabilitou státu, kulturou dané společnosti, životním stylem rodiny, vzdělaností členů rodiny, velikostí rodiny, sociálními vztahy vně i uvnitř rodiny, a mnohé další.

V literatuře jsou uvedeny takto:

- biologicko-reprodukční funkce – zajišťuje plození potomků,
- ekonomicko-zabezpečovací funkce – jde o hmotné zajištění rodiny,
- socializační funkce – zařazení do společnosti a kultury dané země,
- emocionální – zajišťuje citové zázemí pro členy rodiny, pro dítě je nejdůležitější (Střelec, 1998).

2.3 Typy rodiny

„Pro profesionály pracující s dětmi (pediatři, pedopsychoiatri, pedopsychologové) je z mnoha důvodů informace o funkčnosti rodiny vyšetřovaného dítěte nesmírně cenná. J. Dunovský pro tyto účely vypracoval tzv. Dotazník funkčnosti rodiny (DFR), který se opírá o hodnocení osmi diagnostických kritérií: složení rodiny, stabilita rodiny, sociálně ekonomická situace (vycházejí z věku, rodinného stavu, vzdělání, zaměstnání rodičů, z příjmů a bydlení rodiny), osobnost rodičů (jejich zdravotní i psychický stav a úroveň jejich společenské adaptace), osobnost sourozenců, osobnost dítěte, zájem o dítě, péče o dítě.“ (Lovasová, 2005, s. 18; Dunovský, 1986).

Na základě výsledků DFR byly stanoveny čtyři typy rodiny:

- funkční rodina – v takové rodině je zajištěn dobrý vývoj dítěte, takových rodin je v populaci přibližně 85 %,
- problémová rodina – zde se vyskytují poruchy některých funkcí, které dítě vážně neohrožují a rodina je schopná tyto problémy řešit, ať už svépomocí nebo za pomoci např. Orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), takových rodin je kolem 13 %,
- dysfunkční rodina – tady je již rodina i dítě vážně ohroženo poruchami funkcí rodiny a tato rodina již není schopna své problémy řešit sama, tyto rodiny tvoří zhruba 2 % populace,
- afunkční rodina – tato rodina neplní žádnou ze svých funkcí a dítě je z ní odebráno, v populaci se těchto rodin vyskytuje asi 0,5 % (Lovasová, 2005; Helus, 1997).

3 Sociokulturní znevýhodnění

Zákon č. 167/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), se týká poskytování podpůrných opatření ve vzdělávání na rovnoprávném základě dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.

Pojem *sociální znevýhodnění* vymezuje žáky, kteří nejsou zdravotně handicapovaní, nemají žádné specifické poruchy učení či chování, přesto však v procesu vzdělávání selhávají. Problém však nespočívá v jejich schopnostech či nadání, jde spíše o nedostatečně osvojené návyky, odlišné zvyky, kultury, tradice, neznalost a nepřijetí sociálních norem společnosti. Obecně se dá říci, že sociokulturní znevýhodnění jsou odlišnosti v kulturní, psychické, sociální, ekonomické a fyzické (vzhled) oblasti. Patří sem i cizí státní příslušník s jazykem odlišným od českého jazyka, dítě žijící mimo svou rodinu či žijící v rodině, která nepovažuje vzdělání za svou prioritu (Felcmanová, 2015).

Žák se sociokulturním znevýhodněním se tedy vymezuje jako ten:

- který není ze strany rodičů ke vzdělávání podporován z ekonomických důvodů, např. kvůli špatným bytovým podmínkám, nedostatku financí k zajištění dopravy do školy a běžných školních pomůcek,
- jehož rodiče či zákonní zástupci nejeví o školní vzdělávání svého dítěte žádný zájem a se školou nespolupracují,
- který se svou rodinou žije v sociálně vyloučených či ohrožených lokalitách,
- který je z důvodu své rasy nebo etnicity při svém vzdělávání znevýhodněn svou nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka,
- který je soudem umístěn vzhledem k nepříznivým životním podmínkám mimo svou rodinu, pokud je to nutné vzhledem k ochraně jeho zdraví a života (Felcmanová, 2015).

Aspekty sociálního znevýhodnění můžeme vymezit:

- na úrovni jedince – jiný jazyk, úprava zevnějšku, sexuální orientace,
- na úrovni rodiny – neúplná či dysfunkční rodina, zneužívání, týrání, uznávání jiného životního stylu, ...,

- na úrovni sociálního prostředí - vyloučené lokality, ohrožení rizikovým chováním,
- na úrovni socioekonomického statusu – hmotná nouze, odlišná rasa či etnikum, náboženství, kultura, zadlužení rodiny,... (Felcmanová, 2015).

3.1 Rizika dětí z odlišného sociokulturního zázemí ve školním prostředí

Sociální znevýhodnění nemusí škola z krátkodobého hlediska rozpoznat. Rodina sama si vůbec nemusí tuto situaci připustit už z toho důvodu, že na ni může být pohlíženo jako na podřadnou, v ponižujícím postavení. Je potom na škole tuto situaci včas odhalit a zamezit případným rizikům, která mohou z daného postavení rodiny vyplynout. K nejčastějším rizikům patří:

- psychosomatické problémy žáka,
- sociální vyloučení žáka na okraj skupiny, třídy,
- neuznávání učitele jako autority,
- úroveň domácí přípravy,
- celkový odpor ke škole jako k instituci,
- selhávání ve školních výsledcích bez ohledu na schopnosti či dovednosti žáka,
- patopsychologické jevy – útěky, šikana, vydírání, šíření toxikománie, ohrožování mravní výchovy mládeže apod. (MŠMT, 2019).

3.2 Cizinci v českém školství

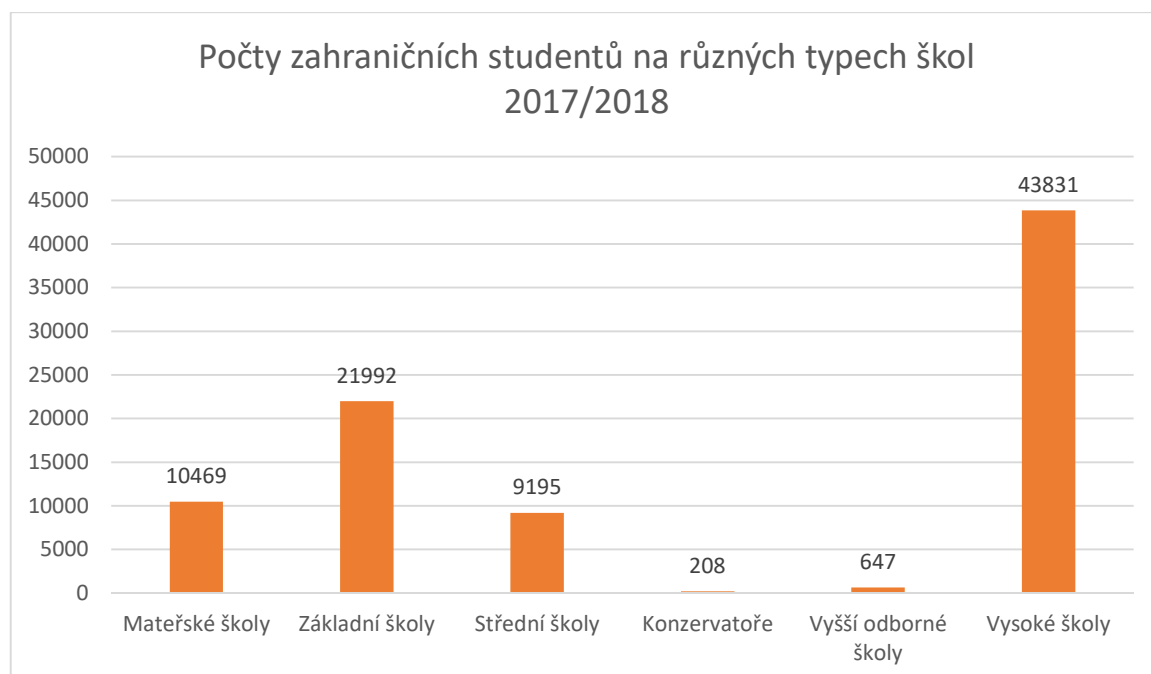
Po roce 1989 se Česká republika stala otevřenou lidem jiných národností přicházejících do naší země z různých důvodů. Někteří jsou žadatelé o azyl pro sebe nebo celou svou rodinu, jiní zde hledají pracovní příležitost k finančnímu zabezpečení své rodiny v rodné vlasti. Mnozí z nich se snaží naší společnosti přizpůsobit a splynout s ní. Toto však přináší mnohá rizika – komunikační bariéru, odlišnou kulturu, jiný systém hodnot, vyrovnání se s přijetím či nepřijetím majoritní společnosti, stres z migrace apod. Spolu s dospělými přicházejí i jejich děti, které mají povinnost docházet a do školy a dále se vzdělávat. Přesto, že jejich rodný jazyk je odlišný, bývají často zařazeny do běžných škol (Cílková, Borešová, 2007).

Od školního roku 2007/2008 vyučují školy v České republice podle nového rámcově vzdělávacího programu, jehož jedním z průřezových témat je i multikulturní výchova. Cílem tohoto tématu je osvěta českých dětí předcházet rasismu a xenofobii, naučit je toleranci a přijetí svých „nových“ spolužáků takové, jací jsou, bez ohledu na barvu pleti, tradice apod. (Cílková, Borešová, 2007).

V České republice žije několik národnostních menšin. Nejvýznamnější z nich jsou Slováci, Maďaři, Němci, Bulhaři, Chorvati, Poláci, Rusové, Ukrajinci, Vietnamci, Řekové, Rumuni a Romové (MŠMT, 2018). Vzhledem k tomu, že pracuji hlavně s poslední jmenovanou skupinou, budu se jí více zabývat.

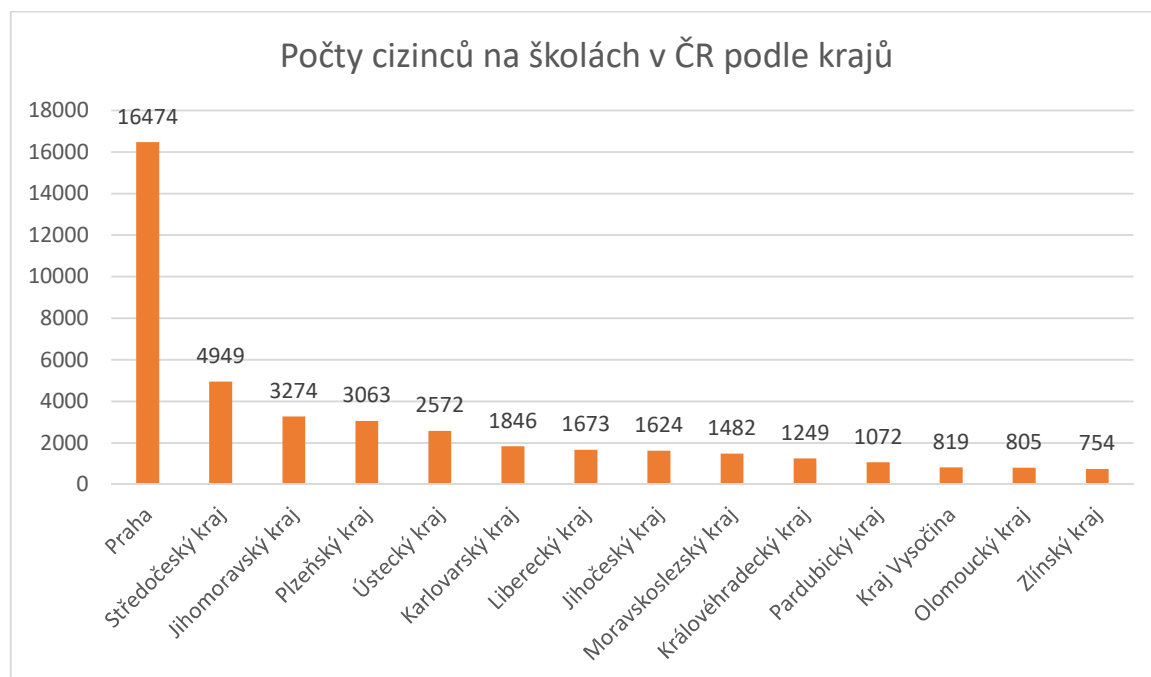
3.2.1 Počty cizinců ve školách

Podle Statistické ročenky školství se ve školním roce 2017/18 se na všech typech škol v celé České republice vzdělávalo 86 342 cizích státních příslušníků, kteří tvořili 4,25 % z celkového počtu žáků (MŠMT, 2018).

Graf č. 1. Počty cizinců na školách (MŠMT, 2018)

Z celkového počtu cizinců se na českých školách nejvíce vyskytují národnosti v tomto pořadí: Ukrajina, Vietnam, Slovensko, Rusko, Bulharsko, Mongolsko, Moldavsko, Polsko, Rumunsko, Čína atd. (MŠMT, 2018). Nejvíce cizinců registrují školy v Praze (téměř 40 %), poté následuje Středočeský (12 %) a Jihomoravský (asi 8 %) kraj (MŠMT, 2018).

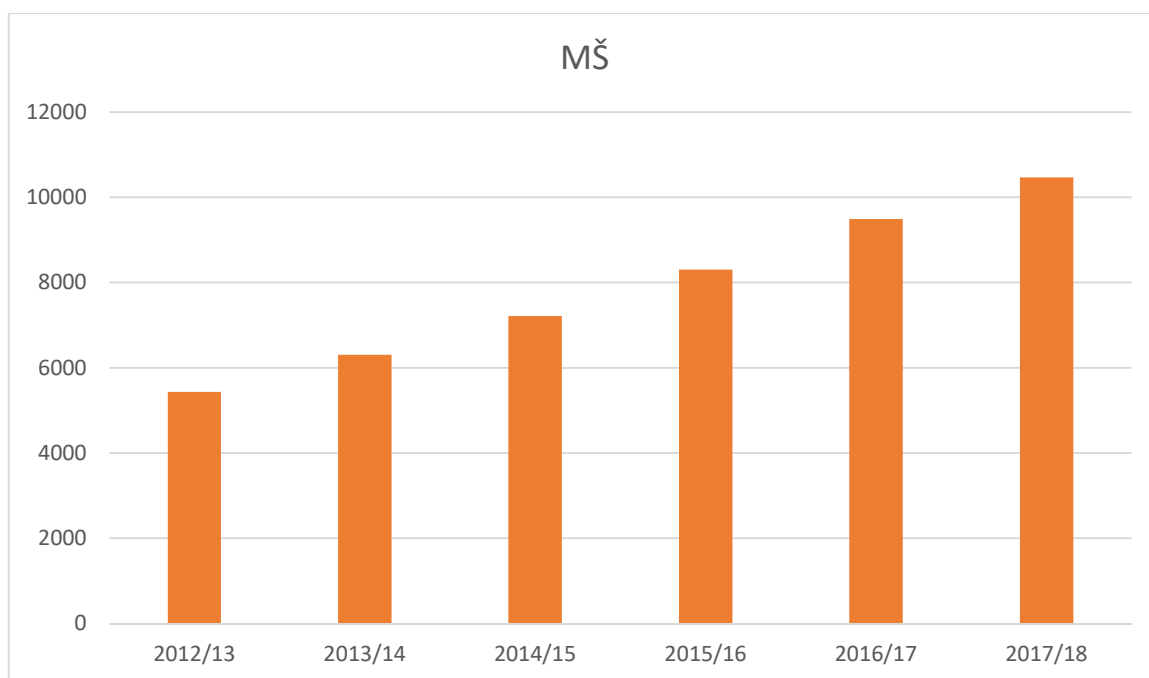

Graf č. 2. Počty cizinců na školách v jednotlivých krajích (MŠMT, 2018)

3.2.1.1 Vývoj počtu cizinců na českých školách v letech 2012-2018

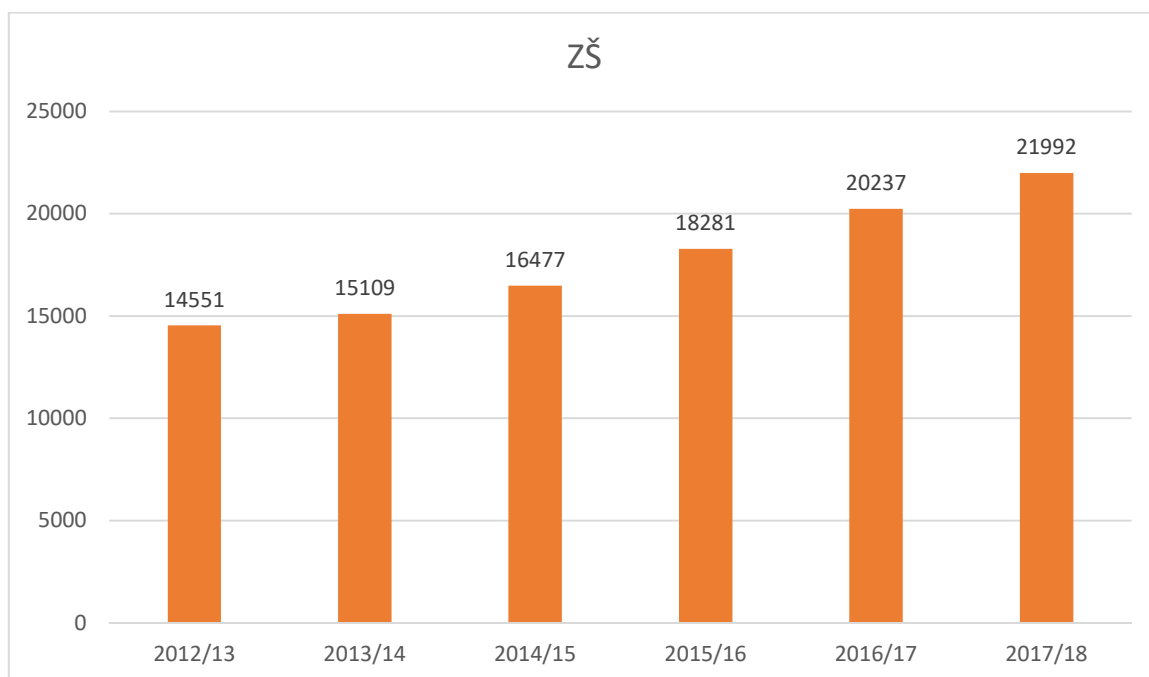
U mateřských ani základních škol nedošlo v letech 2012-2018 k žádnému náhlému nárůstu v počtu cizinců. V následujících grafech jsou zahrnuty děti občanů EU, mimo EU, děti, které mají trvalý pobyt déle než pět let a děti žadatelů o azyl (MŠMT, 2018).

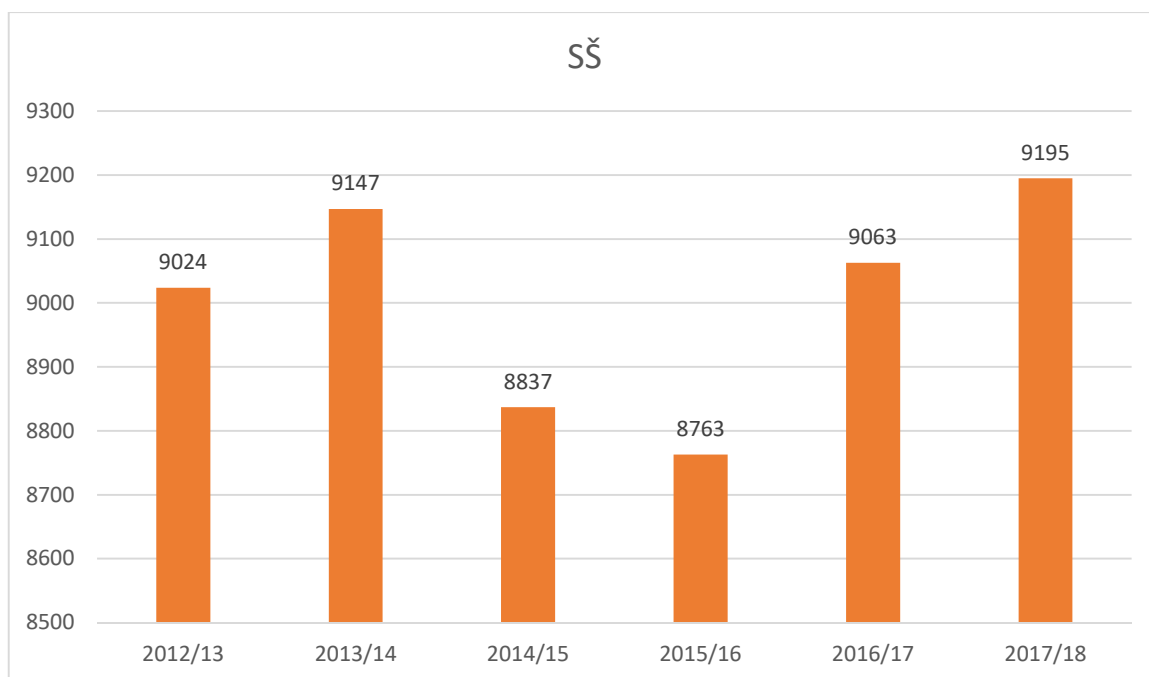
Graf č. 3. Počty cizinců v MŠ (MŠMT, 2018)

Z dalšího grafu vyplývá, že v uplynulých šesti letech došlo na základních školách ke zvýšení téměř o polovinu žáků – cizinců (MŠMT, 2018).

Graf č. 4. Počty cizinců v ZŠ (MŠMT, 2018)

Na středních školách v průběhu let 2012-2018 k žádné změně téměř nedošlo, pouze ve školním roce 2014/15 byl zaznamenán menší pokles cizinců. V současné době je na stejné výši jako před šesti lety (MŠMT, 2018).

Graf č. 5. Počty cizinců na SŠ (MŠMT, 2018)

3.2.2 Romové v České republice

Romové pocházejí z Indie, odkud odešli před více než tisíci lety. Jejich mentalita je od naší střeoevropské mentality zcela odlišná – mají jiný jazyk, kulturu, hodnotový systém, historii, vzhled, vztahy v rodině a vůbec celkově odlišný životní styl (Šišková, 2008).

V současné době patří Romové k vrstvě obyvatel s nejhoršími životními podmínkami. Vyznačují se vysokou nezaměstnaností, nízkou vzdělaností a sociální úrovní, špatnou bytovou situací, vysokou kriminalitou a neustále se stupňujícím napětím mezi nimi a majoritní společností. Vzhledem k tomu, že stát poskytuje sociálně ohroženým občanům sociální dávky k zajištění základních životních podmínek, stala se tato dávka jedním z hlavních zdrojů obživy a tudíž demotivujícím prvkem ve snaze zabezpečit svou rodinu vlastními silami (Pape, 2007).

3.2.3 Romové a české školství

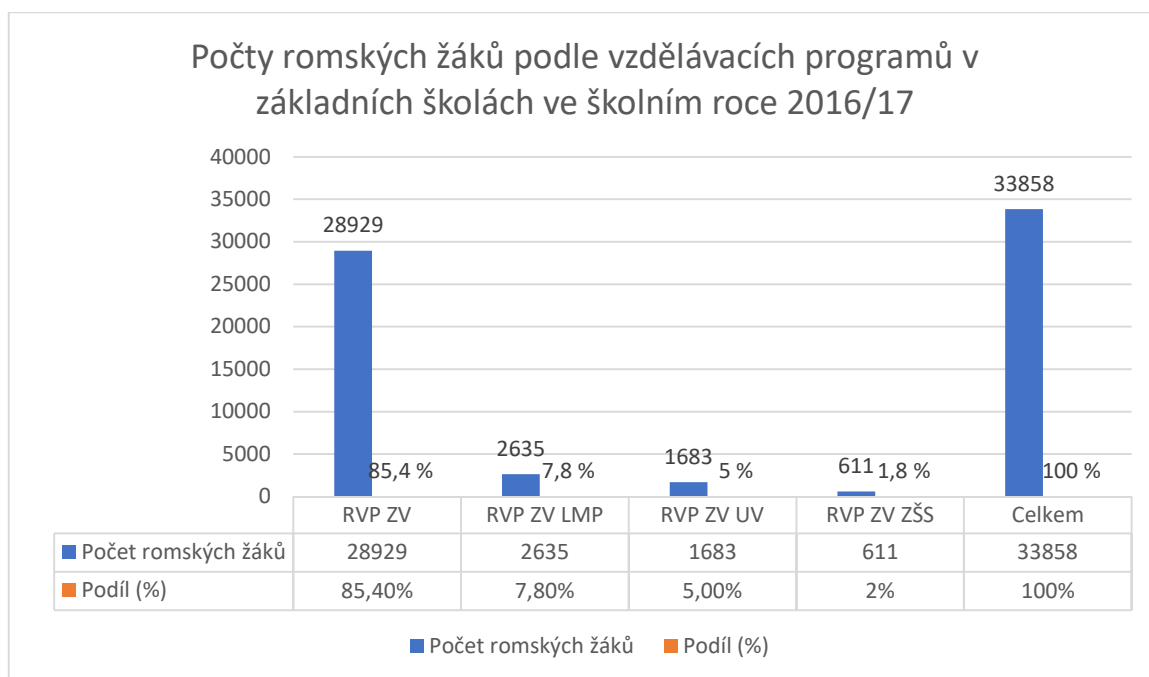
Vzhledem ke zpoplatněnému předškolnímu vzdělávání navštěvuje mateřskou školu jen malé procento romských dětí. To se pak projeví v testech školní zralosti, kdy tyto děti nejsou vzhledem ke svým dovednostem a základním návykům dostatečně připraveny k povinné školní docházce. Odklad školní docházky však v této situaci není příliš vhodný. Problém se spíše odsouvá na další rok, protože dítě i nadále zůstává doma v málo podnětném rodinném prostředí. Důležitým předpokladem k dosažení kvalitních výsledků ve vzdělávání i výchově romských dětí je pochopení psychických zvláštností dítěte a překonání jazykové bariéry. Po příchodu do mateřské či základní školy dítě mluví špatně jak romsky, tak česky. To vede ve srovnání s ostatními spolužáky k jejich znevýhodnění. V mateřských školách a na prvním stupni základních škol mají pedagogové k dítěti individuálnější přístup – tráví s ním velkou část dne, kdy vysvětluje, ukazuje, dává příklad, stává se pro dítě vzorem (Kusák, Dařílek, 2002).

Po přechodu na druhý stupeň základních škol se však už od dítěte očekává větší samostatnost a nastávají problémy při pochopení a porozumění. Pokud člověk nezvládá vyučovací jazyk, nechápe dobře význam různých pojmů a v jazyce se tzv. „ztrácí“, dochází k únavě. Může se stát, že dítě úplně „vypne“ a ve třídě „není“. Toto je však jeden z obranných mechanismů, kdy se tělo brání něčemu, co nedokáže zpracovat. Často pak jde podle pedagoga o nezáměr, případně vyrušování, kdy dítě dělá něco jiného, než je po něm požadováno. Neznalost vyučovacího jazyka je závažný problém, který nedokáží romští žáci ani jejich rodiče sami vyřešit. (Pape, 2007).

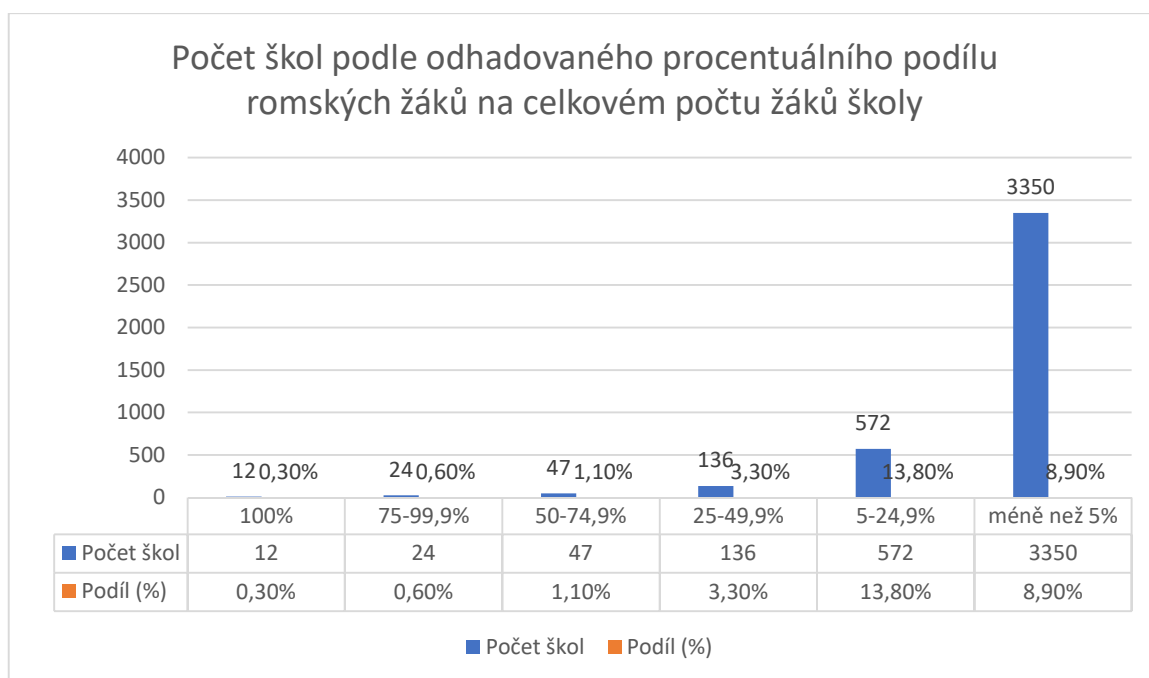
I z tohoto důvodu jsou u některých škol zřizovány přípravné třídy, ve kterých si romské děti osvojují český jazyk, získávají základní společenské návyky a upevňují své schopnosti a nabyté dovednosti (Šotolová, 2001).

„In Europe, education is primarily a competency of national governments. In many countries, much of the actual regulation of education is delegated to local authorities. Yet, as with most other aspects of public policy, international conventions and instruments, and intergovernmental organizations like the European Union contribute to the larger framework to which states adhere. There are several mechanisms that would better include Roma into national educational systems throughout the EU; one of them is the Roma teaching assistant program. Although well-recognized and widely implemented, this mechanism lacks a thorough international evaluation that would help support arguments for the program to become a standard practice“ (Bačlija, 2009, s. 176).

V měsících září a říjnu 2016 MŠMT realizovalo sběr dat počtu romských žáků na základních školách dle Rámcově vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV), dle Rámcově vzdělávacího programu pro základní vzdělávání se žáky s lehkým mentálním postižením (RVP ZV LMP) a dle Rámcově vzdělávacího programu pro základní školu speciální (RVP ZŠS). Od 1. 9. 2016 se zrušením RVP ZV LMP bylo zařazeno šetření těchto žáků do vzdělávání dle RVP ZV se sníženými nároky na výstupy ze vzdělávání, a to z důvodu mentálního postižení (RVP ZV UV). Cílem tohoto šetření bylo zjistit aktuální počet romských žáků vzdělávaných dle jednotlivých RVP a počty porovnat s minulými roky. Do šetření se zapojilo 4 141 základních škol a výsledky přinesla tato data: ve školním roce 2016/17 bylo dle RVP ZV vzděláváno 85,4 % romských žáků, v programu RVP ZV LMP a RVP ZV UV 12,8 % a dle programu RVP ZŠS 1,8 % romských žáků. Ve školním roce 2015/16 tvořili tito žáci vzdělávaných v programech pro žáky s LMP 35,8 % a o rok později už to bylo „jen“ 30,9 % ze všech žáků vzdělávaných dle RVP LMP. Zrušením RVP ZV LMP je v tabulkách níže 1. stupeň charakterizován jako RVP ZV UV a 2. stupeň jako RVP ZV LMP, protože na 2. stupni probíhá ještě vzdělávání žáků dle RVP ZV LMP, které jim bylo diagnostikováno školním poradenským zařízením ještě před 1. 9. 2016 (MŠMT, 2016).

Graf č. 6. Počet romských žáků na ZŠ ve školním roce 2016/17 (MŠMT, 2016)

Graf č. 7. Školy podle procentuálního podílu Romů z celkového počtu žáků (MŠMT, 2016).

Dle uvedených výsledků se dá říci, že se situace romských dětí na českých školách zlepšila. Klíčová je však i nadále pomoc, podpora, spolupráce a ochota všech zúčastněných stran – rodičů a jejich dětí, předškolního vzdělávání, školských poradenských zařízení, zřizovatele i samotného MŠMT.

4 Spolupráce školy a rodiny

Škola je po rodinném prostředí dalším místem, kde dítě tráví většinu svého času. Jelikož rodiče odpovídají za vzdělání svého dítěte, je na nich, aby vybrali takovou školu, která bude vyhovovat nejen dítěti, ale i jim samotným. Aktivní zapojení členů rodiny do chodu školy a otevřená komunikace mezi učitelem a rodičem vede k větší efektivitě při vzdělávání žáka.

„Cílem školy by mělo být dosažení cílů nejvyšších, tedy vytvoření takového školního společenství či školní komunity, které by zahrnovaly žáky, učitele, vedení školy, školní personál a rodiče“ (Čapek, 2013, s. 15).

Na kvalitu školy ukazuje právě spolupráce s rodiči, kdy se v ideálním případě obě strany snaží vytvářet vzájemnou důvěru, odbourávat předsudky, zapojit děti aktivněji do výuky, pomáhat jim při překonávání problémů, ať už osobních či školních, eliminovat sociálně patologické jevy a podporovat školu v jejím vzdělávacím programu (Čapek, 2013).

Ne každý to však vidí stejně - rodič očekává od školy radu, pokud není s dítětem něco v pořádku, zprávy o dítěti podávané v soukromí a s taktem, spravedlnost vůči dítěti, školní problémy řešit ve škole a neobtěžovat s nimi rodiče, učitel má dítě naučit vše hned a bez problémů, bez domácích úkolů, učitel musí mít dítě rád (Rabušicová, 2004). Naopak učitelé očekávají od rodičů řešit problémy společně, zájem o práci svých dětí a jejich vzdělávání, plnění úkolů učitele, vytvářet pozitivní domácí prostředí apod. (Rabušicová, 2004).

4.1 Význam spolupráce rodiny a školy

Pokud se rodič či jiní členové rodiny účastní na vzdělávání dítěte a se školou aktivně pracuje, posiluje to jeho sebevědomí a dává mu signál, že rodina schvaluje a přijímá klima školy a jeho postoj ke škole je pozitivnější, než když rodič se školou nespolupracuje. Zapojení rodičů do práce školy zvyšuje jejich sebeúctu a jsou si vědomi, jaké kompetence mají. Dává jim to možnost osvojit si některé výchovné postupy a styly, lépe se orientovat a porozumět otázkám vzdělávání svého dítěte (Krejčová, 2005). Učiteli pomáhá pravidelná a neformální komunikace s rodičem přizpůsobit podmínky ve škole

tak, aby vyhovovaly individuálním potřebám dítěte, řešit vzniklé problémy a naplňovat své výchovně-vzdělávací cíle (Krejčová, 2005).

Spolupráci s rodinou můžeme rozdělit do tří hlavních kategorií. První a (podle mne) nejdůležitější kategorií je osobní kontakt učitele a rodiče. Jde např. o první návštěvu ve škole při příležitosti Dne otevřených dveří, při zápisu do 1. třídy, společná setkání na třídních schůzkách či akcích školy jako jsou třídní výlety, besídky, akademie apod., konzultace mimo třídní schůzky, telefonický kontakt, popř. návštěva učitele v rodině. V případě, že nemůže být realizován osobní kontakt, bývá využívána druhá kategorie zahrnující písemnou komunikaci ve formě webových stránek školy, různých letáčků, brožurek, školního časopisu, nástěnných informačních tabulí – to vše pomáhá rodičům seznámit se se školou, jejím vzdělávacím programem, pedagogickým sborem, mimoškolními aktivitami a různými akcemi pořádaných školou. Rodiče i učitelé volí také komunikaci formou SMS zpráv, e-mailů či žákovské knížky, pokud chtějí problém vyřešit rychle nebo v případě, kdy jsou rodiče velice časově zaneprázdněni. Třetí kategorií je přímá účast rodiče ve výuce jako návštěvník nebo asistent pedagoga, což není příliš časté, či zástupce rodičovské rady apod. (Krejčová, 2005). Pro efektivní spolupráci školy a rodiny by měla být samozřejmostí následující pravidla – respektujeme úlohu rodičů, zachováváme důvěrnost informací, otevřeně a srozumitelně sdělujeme rodičům svá očekávání, nabízíme takovou formu spolupráce, která jim vyhovuje nejlépe, usilujeme o zapojení co největšího počtu rodinných příslušníků, plánujeme setkání s rodiči v době, která jim vyhovuje, dáváme rodičům najevo, že si jejich spolupráce vážíme a ceníme. Vše vyžaduje čas a úsilí, ne vždy se vše podaří hned. Proto budujeme spolupráci s rodiči postupně, jsme otevřeni jejich nabídkám, které rádi využijeme (Krejčová, 2005).

II Praktická část

Region Jesenicko leží v severní části Olomouckého kraje. Kraj byl zhruba od 12. stol soustavně osídlován kolonisty z okolních oblastí (Historické oblasti Jesenicka, 1991). Kraj zažíval hospodářský růst až do období 2. světové války.

V poválečném období došlo k odsunu německých obyvatel, kteří tvořili 80 procent populace Jesenicka. Oblast byla postupně doosídlována občany Československa a posléze i reemigranty z Volyně, Polska, Rakouska, Maďarska, Rumunska a Řecka. Tyto změny se projeví v dalším kulturním a hospodářském vývoji oblasti.

Jesenicko tvoří celkem 5 měst a 19 obcí. V regionu je nejvíce rozšířené zemědělství, průmysl zde má jen malý podíl (ČSÚ, 2019). S touto hospodářskou situací spjatá nezaměstnanost se zde pohybuje ve výši do 5ti procent (Úřad práce ČR, 2019).

V současnosti v této oblasti, vedle sociálně slabých obyvatel, žije početná romská populace a rumunská menšina, která si doposud udržuje své tradice a zvyky. Toto ukazuje na rozmanitost regionu a je tak vhodným vzorkem pro můj průzkum.

5 Charakteristika výzkumu

Na začátku mého výzkumu jsme si stanovili cíl výzkumu, výzkumné otázky a hypotézy. Pro svůj výzkum jsme si vybrali anonymní on-line metodu dotazníkového šetření společnosti Survio.

Oslovili jsme ředitele deseti základních škol v okrese Jeseník a požádali je o vyplnění dotazníku a rozeslání jejich pedagogickým pracovníkům (Příloha 2). V termínu od 4. 11. 2018 do 3. 1. 2019 se rozhodlo k účasti čtyřicet respondentů.

5.1 Cíl výzkumného šetření

Výzkum měl ukázat na spolupráci rodiny žáků z odlišného sociokulturního prostředí a školy – v jaké oblasti je spolupráce dobrá, v jaké méně a z jakých důvodů se tak děje. To vše z pohledu pedagogů.

Cílem bylo zjistit, jak je spolupráce s rodiči navázána a jak funguje, jak jsou rodiče jako účastníci pedagogického procesu aktivní a zda je tato spolupráce dostačující.

Hlavní otázky výzkumu jsou rozpracovány v 6. kapitole, v Příloze 2 je uveden celý dotazník i se všemi výsledky.

5.1.1 Výzkumné otázky

- VO1 Jak se škola prezentuje na veřejnosti?
- VO2 Kolik procent z celkového počtu žáků školy tvoří děti s odlišným sociokulturním zázemím v jesenickém okrese?
- VO3 Mají pedagogové aktuální informace o zákonných zástupcích žáka?
- VO4 Měli by rodiče dětem s domácí přípravou pomáhat, popř. kolik času nad ní strávit?
- VO5 Pořádají školy akce, kterých se mohou účastnit také rodinní příslušníci?
- VO6 Účastní se rodiče společných akcí ve škole?
- VO7 Jakou metodu komunikace preferují pedagogičtí pracovníci?
- VO8 Co pedagogové s rodiči nejčastěji řeší?
- VO9 Jaká je celková spokojenost školy se spoluprací s rodiči?
- VO10 Jak vnímají pedagogové inkluzi?

5.2 Výzkumná metoda

V současné době se v pedagogice uplatňují dvě základní paradigmaty – pozitivistické a post-pozitivistické. Z pozitivistického paradigmatu vychází hlavně klasické pedagogické výzkumy, označované také jako kvantitativní či vědecké. Chráska (2007) uvádí, že v těchto výzkumech se záměrně a systematicky pomocí empirických metod zkoumají hypotézy o vztazích mezi jednotlivými jevy. Tyto výzkumy mají své postupné fáze. Nejdříve se stanoví problém, který chceme testovat. Poté se stanoví hypotéza, která je vyjádřena oznamovací větou, kdy je vyjádřen vztah mezi dvěma nebo více jevy. Hypotéza musí být ověřitelná. Dalším krokem je samotná verifikace hypotézy pomocí empirických metod, jako je např. dotazník, škály, pozorování, sociometrie, rozhovor apod. Poslední fází výzkumu je vyvození závěrů a jeho prezentace. (Chráska, 2007)

Z post-pozitivistického paradigmatu vychází kvalitativně orientované výzkumy. Tyto výzkumy připouští existenci většího počtu realit, vychází se z přístupu zkoumajícího, jeho přístupu a vcítění se do problému. (Chráska, 2007)

Obě tato paradigmaty mají své klady i zápory a je vhodné je v některých výzkumech kombinovat. (Chráska, 2007)

Jako vhodnou metodu svého výzkumu jsem použila anonymní on-line dotazník, který dává možnost kladení libovolného množství otázek a písemných odpovědí. Umožňuje také oslovení velkého počtu anonymních respondentů

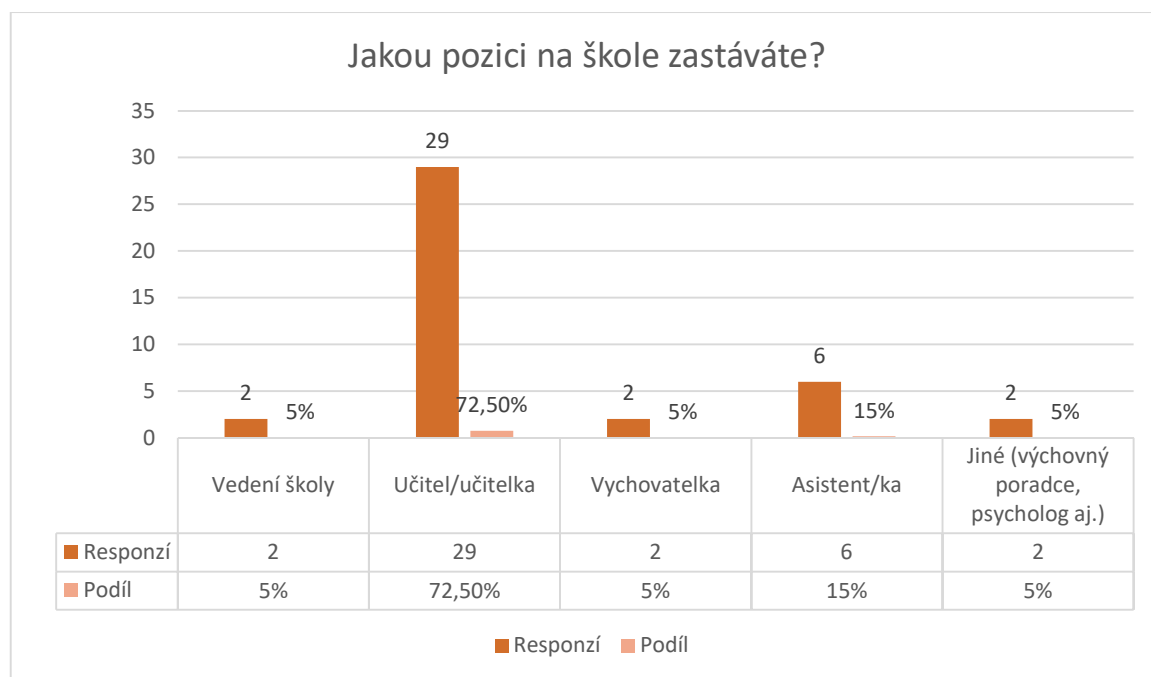
Dotazník je určen všem pedagogickým pracovníkům – ředitelům, zástupcům ředitele, učitelům, asistentům, vychovatelkám, výchovným poradcům a metodikům prevence na základních školách.

Dotazník je složen z úvodní části, kde jsou vysvětleny cíle a pokyny k vyplnění a poděkování respondentům. V hlavní části jsou výzkumné otázky a v závěrečné části jsem dala dotazovaným prostor k vyjádření se k aktuálnímu problému – inkluzi.

V dotazníku jsou otázky uzavřené, kdy má u některých z nich respondent výběr z více možností, poslední otázka je otevřená.

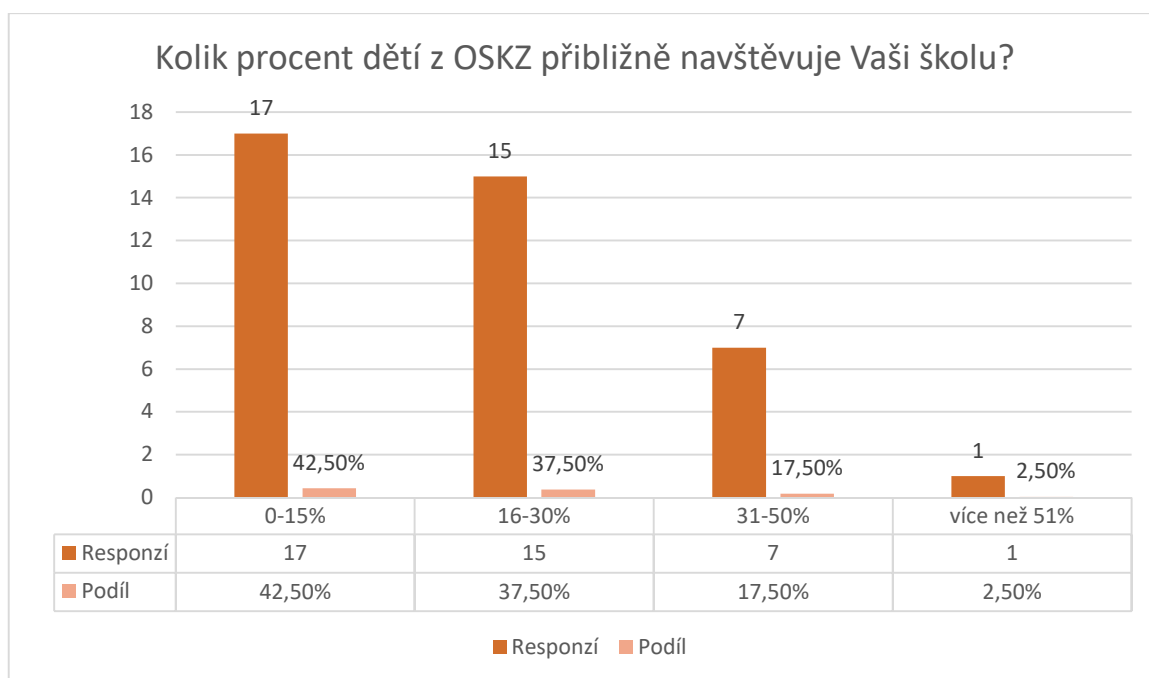
6 Výsledky výzkumu

Z grafu č. 8 lze vyčíst údaje o pracovním zařazení respondentů. Šetření se zúčastnili dva zástupci vedení školy, dvacet devět učitelů či učitelek, dvě vychovatelky, šest asistentů pedagoga a další dva pracovníci školy.

Graf č. 8. Pozice účastníka výzkumu na škole (zdroj: vlastní výzkum)

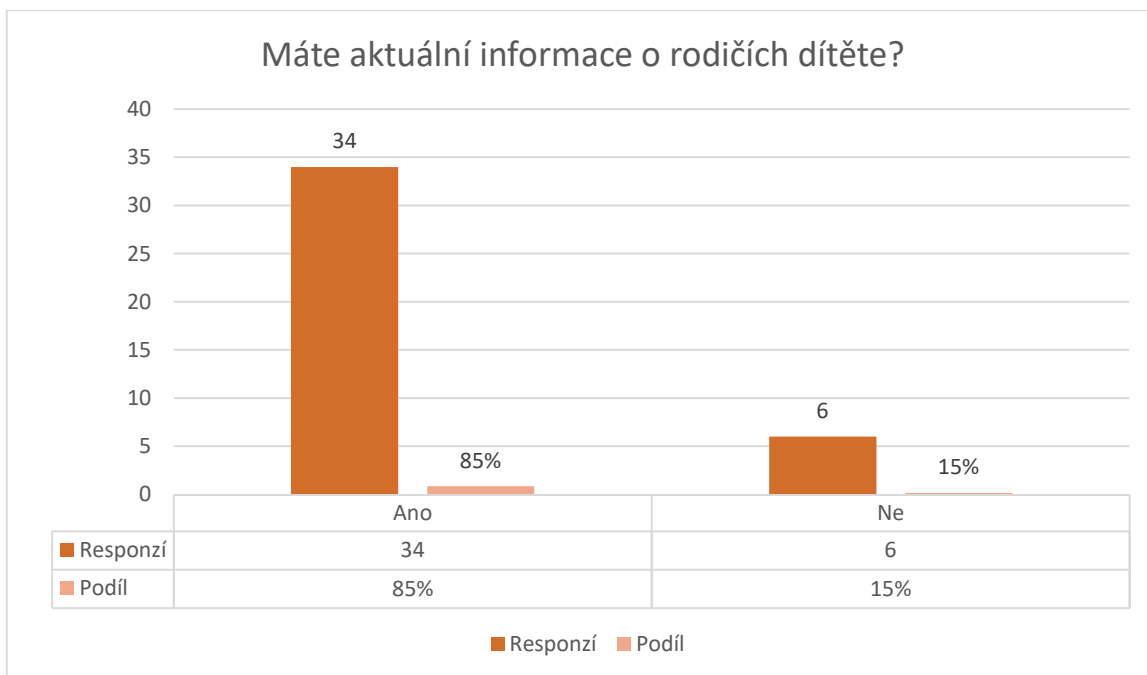
V grafu č. 9 uvedlo téměř 40 % respondentů, že žáci s odlišným sociokulturním zázemím tvoří až 30 % všech žáků školy. Pouhé 2,5 % uvedly, že jejich školu navštěvuje těchto dětí více než polovina ze všech žáků.

Graf č. 9. Procentuální podíl dětí z OSKZ na školách (zdroj: vlastní výzkum)

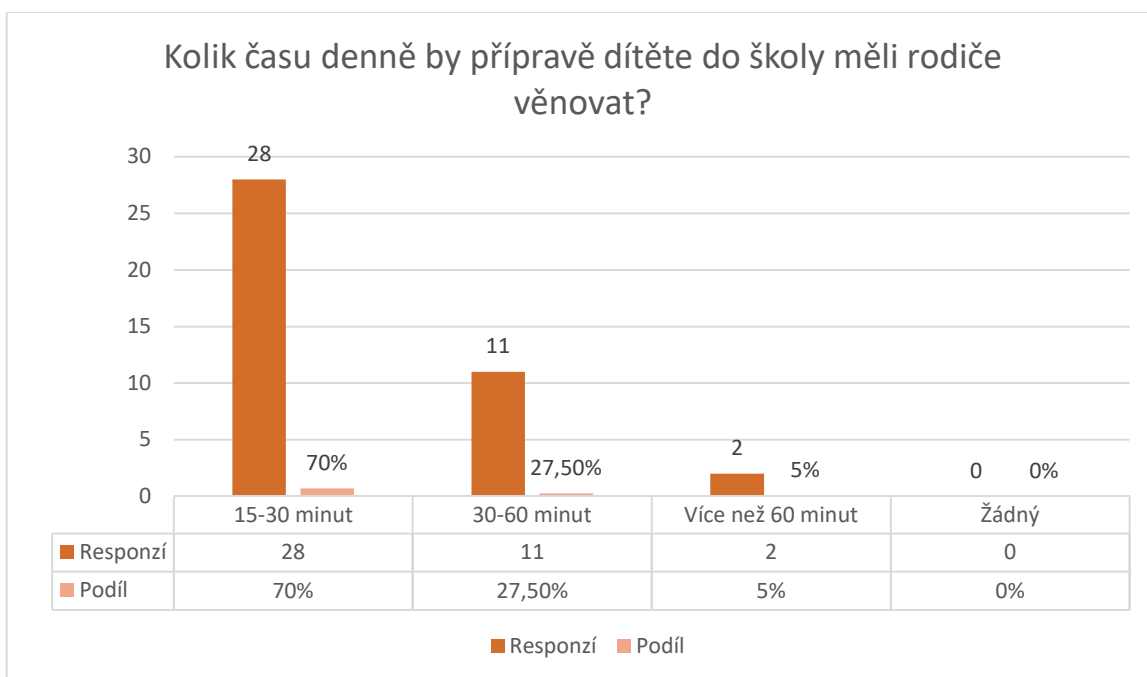
Všichni dotázaní uvedli, že veškeré informace o škole, jejím Rámcově vzdělávacím programu, mimoškolních aktivitách a aktuálním dění mohou zájemci nalézt na webových stránkách školy. Poté následují informace ve školním časopisu a nejméně jich uvedlo inzerci v médiích, tisku apod. (Příloha 2).

Co se týká výběru, pedagogové předpokládají, že rodiče upřednostňují školu nejbližší místu bydliště, následuje volba z důvodů docházky staršího dítěte a teprve potom se zajímají, jaký škola nabízí vzdělávací program a mimoškolní aktivity (Příloha 2). Nejvíce informací o vzdělávacím programu najdou rodiče na webových stránkách školy. Informace o rodičích má k dispozici 85 % učitelů, 5 % aktuální informace nemá (Graf č. 10).

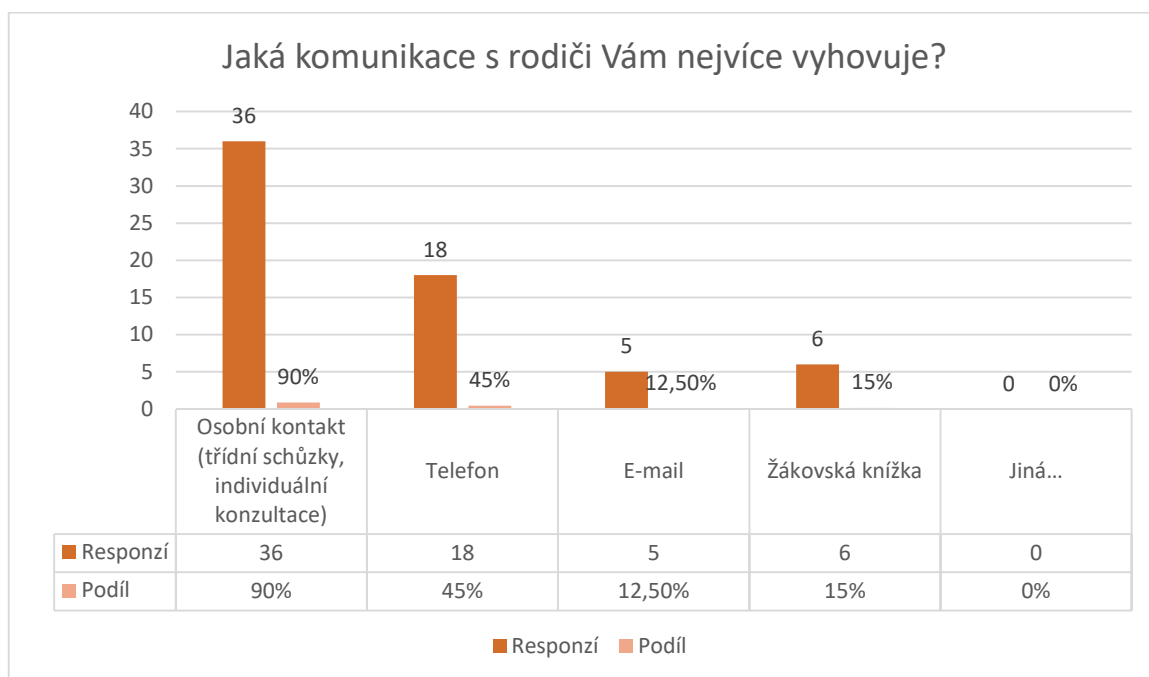
Graf č. 10. Informovanost pedagogů o rodičích žáků (zdroj: vlastní výzkum)

65 % pedagogů se domnívá, že by domácí přípravu měli děti absolvovat s rodiči, zbytek jen pokud dítě nezvládá přípravu samo. V grafu č. 11 je uvedeno, kolik času by si pedagogičtí pracovníci představovali, aby rodič strávil s dítětem nad domácí přípravou. Převážná část se domnívá, že stačí 30 minut denně.

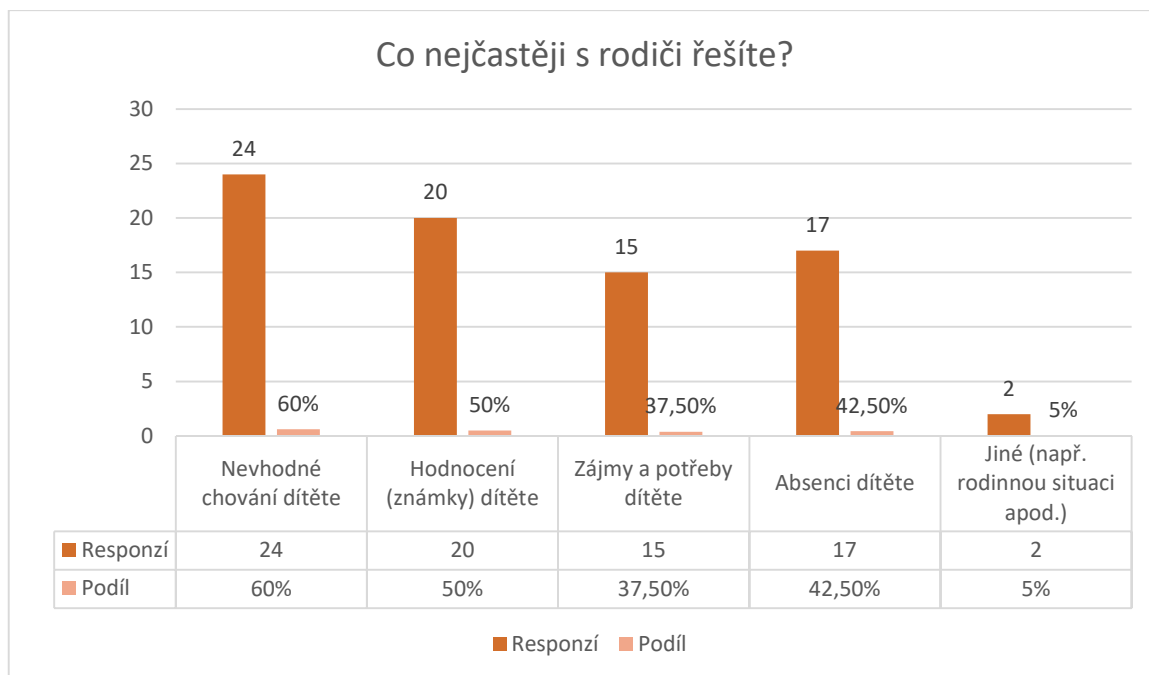

Graf č. 11. Příprava do školy (zdroj: vlastní výzkum)

Téměř 60 % dotázaných uvedlo, že rodič nemá zájem na aktivní účasti ve výuce, 20 % však také uvedlo, že nevědí (Příloha 2). U dotazu na komunikaci s rodiči jednoznačně vede osobní kontakt, následuje telefon, e-mail a nakonec žákovská knížka, a to v případě potřeby (Graf č. 12). Nejčastěji se řeší klasifikace, chování a absence žáka (Graf č. 13). Z dotazníku vyplývá, že téměř polovina rodičů na třídní schůzky nechodí ani se jinak na vzdělávání svého dítěte neinformuje (Příloha 2).

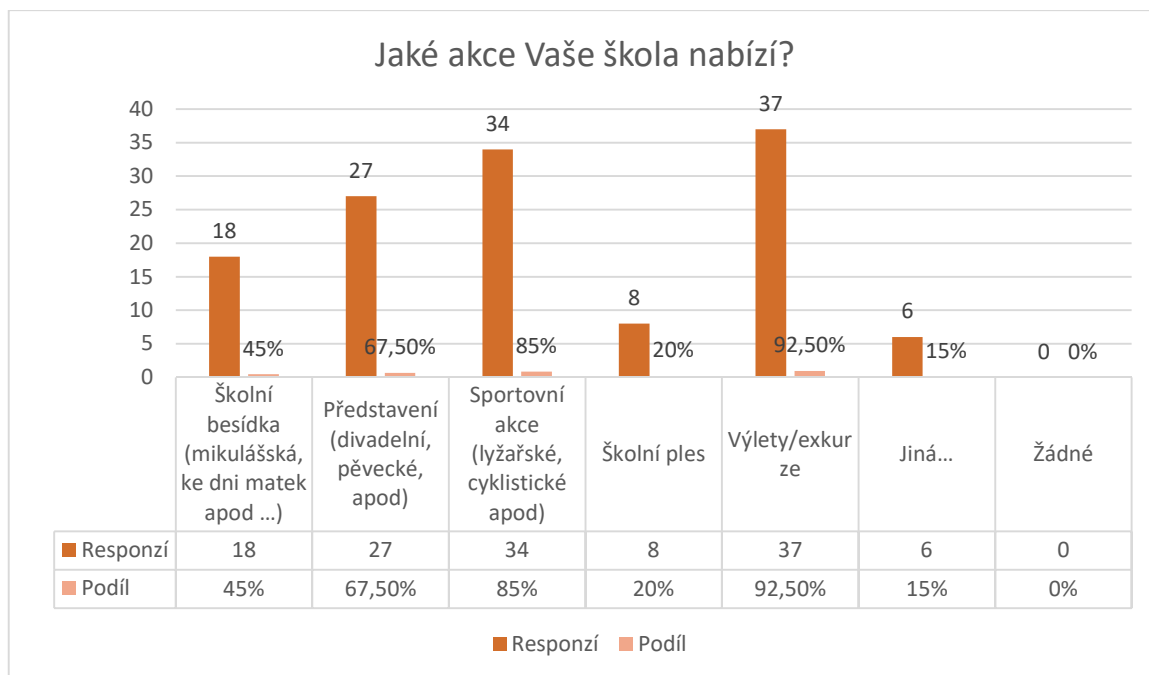

Graf č. 12. Komunikace mezi školou a rodinou (zdroj: vlastní výzkum)

Graf č. 13. Obsah komunikace školy a rodiny (zdroj: vlastní výzkum)

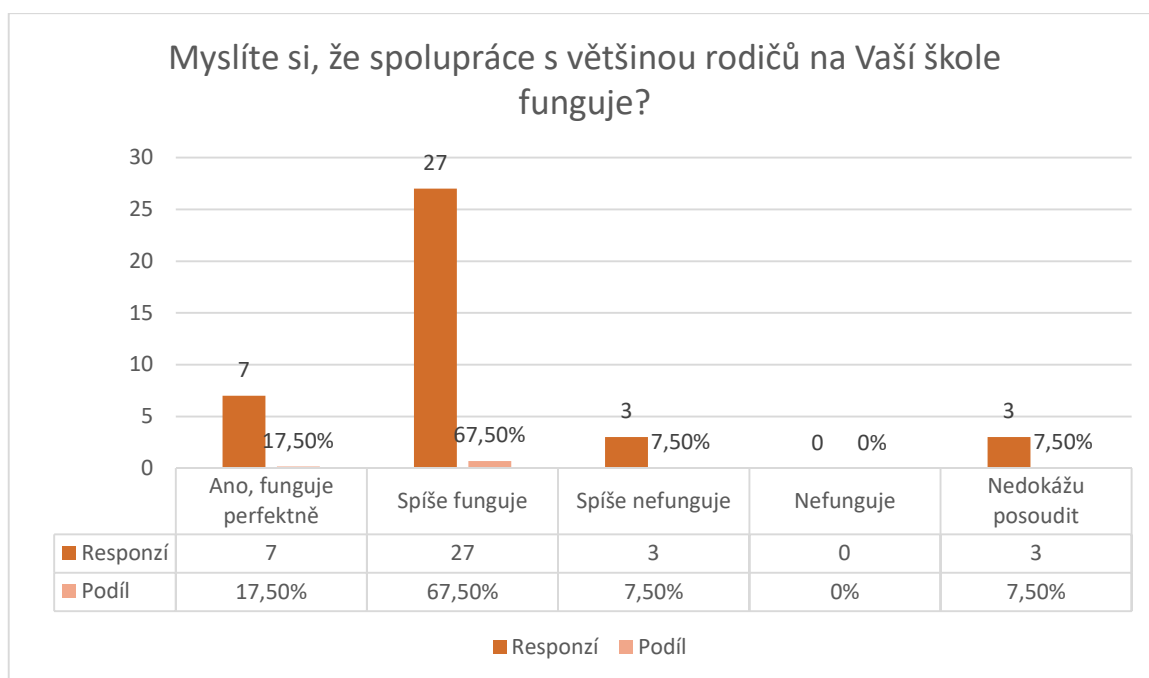
Školy nabízí jak Dny otevřených dveří, tak akce typu školní výlet, besídka k různým příležitostem, školní ples, divadelní, pěvecká a recitační představení apod. (Graf č. 14). Skoro 60 % dotázaných uvedlo, že se rodiče těchto akcí účastní, a to z důvodu, že je chtějí se svým dítětem prožít a užít si je. 75 % respondentů si myslí, že ti, kteří se těchto akcí neúčastní, toto nezajímá (Příloha 2).

Graf č. 14. Akce školy (zdroj: vlastní výzkum)

Na většině škol existuje Rada rodičů, Sdružení rodičů a přátel školy či podobná sdružení, kde mají rodiče šanci se vyjádřit k chodu školy, zjistit potřebné informace apod. (Příloha 2). Necelých 70 % uvedlo, že spolupráce s rodiči dětí s odlišným sociokulturním zázemím na jejich škole spíše funguje, 17,5 % uvedlo, že funguje perfektně a u 7,5 % spíše nefunguje. (Graf č. 15)

Graf č. 15. Spolupráce školy a rodiny (zdroj: vlastní výzkum)

Na poslední otevřenou otázku na téma *inkluzí* se velké procento dotazovaných na základě praxe a svých zkušeností s touto problematikou vyjádřilo negativně.

Ve smyslu „*Inkluze je nevyvážená, soustředí se spíše na děti s OSKP a děti s nízkými rozumovými schopnostmi. Následně pak ostatní děti (průměrné a nadané) nemohou si v plynulém tempu osvojovat nové vědomosti, neboť není v silách jednoho pedagoga ve třídě se všem těmito různorodým skupinám dětí věnovat podle jejich aktuálních potřeb.*“ (anonymní respondent, 2019) či „*Integrace a inkluze ano, ale ne za každou cenu. S inkluzí tak, jak je nastavena momentálně se neztotožňuji a vnímám ji jako mrhání financemi a lidským potenciálem. Trpíme syndromem pomáhání každému za každou cenu a namlouváme si, že všichni budou úspěšní a pokud možno ve všem. Je to vyčerpávající a demotivující.*“ (anonymní respondent, 2019) odpovídala většina dotazovaných.

Našly se však i názory podporující inkluzi, jako např. „*Máme zdravotně postižené dítě, zařadilo se výborně, dobrá spolupráce s rodinou.*“, „*Vše by se mělo řešit individuálně, i když je to velmi náročné jak fyzicky, časově, tak kolikrát i psychicky, ale má to smysl.*“, „*Inkluze se daří.*“ (anonymní respondent, 2019)

Všechny připomínky na toto téma lze nalézt v Příloze 2.

6.1 Shrnutí výsledků výzkumu

Na základě dotazníkového šetření jsem se pokusila zjistit, jak vidí spolupráci s rodinami dětí s odlišným sociokulturním zázemím pedagogové.

Dle zjištěných výsledků lze říci, že se mé hypotézy potvrdily a spolupráce s rodiči dětí s odlišným sociokulturním zázemím na většině škol funguje celkem uspokojivě, a to především díky maximální ochotě školy vyjít rodičům vstříc a zapojit je do aktuálního dění školy a výchovně – vzdělávacího procesu jejich dětí. Ať už je to nabídka aktuálních informací na webových stránkách školy či ve školním zpravodaji, akcí typu sportovní odpoledne, přehlídky soutěží v přednesu, zpěvu apod., účast na třídních výletech, zapojení se do práce pro školu prostřednictvím např. Rady rodičů, Den otevřených dveří, osobní kontakt s pedagogy, individuální třídní schůzky, řešení nejen školních, ale i rodinných problémů, mimoškolní aktivity a mnoho dalšího.

Cílem bakalářské práce bylo na podkladu dotazníkového šetření získat údaje o spolupráci mezi školou a rodinou žáka s odlišným sociokulturním zázemím. Výzkum odpovídá na otázky, zda a jak spolupráce funguje, nebo ve kterých oblastech je třeba ji zlepšit. Výsledky výzkumu jsou rozpracovány v šesté kapitole, celý dotazník je uveden v Příloze 2. Všechny odpovědi jsou graficky zpracovány v Příloze 2.

Diskuse

To, jakým způsobem mají škola a rodina nastaveny své cíle a vize, jaká mají pravidla, na jakých hodnotách staví, se projevuje ve vzájemných vztazích mezi nimi. Budování vzájemných vztahů je dlouhodobý, neustále se měnící proces. V současné době snad neexistuje škola, která by se svým okolím nijak nekomunikovala. Dosud realizované výzkumy ukazují na rodinu jako na partnera, kterého nelze opomenout (Rabušicová, 2004).

Výzkum, který jsem prováděla na školách v okrese Jeseník, jistě nelze zobecnit. Jak vyplývá z výzkumu, je tato příhraniční oblast specifická sociálním složením obyvatelstva, a proto nemůžeme podobné výsledky očekávat v jiných okresech či krajích. Vyskytuje se zde vyšší procento dětí s odlišným sociokulturním zázemím, a to především díky romské a rumunské menšině.

Na složitost začleňování minoritních skupin, např. romské populace, poukázala Bačlija (2008), která svou výzkumnou činností ve Slovinsku došla k podobným závěrům - učitelé očekávají spolupráci od rodiny, především od rodičů. Je nezbytné, aby pro všestranný rozvoj dítěte škola i rodina úzce spolupracovala. Jistě nelze očekávat, že tímto vymizí všechny problémy či konflikty. Je však důležité umět s nimi pracovat a snažit se druhou stranu pochopit, vyjít jí vstříc.

Výzkum Amnesty International (2010) ukazuje, že příčinou neuspokojivé komunikace rodičů žáků hlavně romského etnika je především škola, která nedostatečně komunikuje a neposkytuje dostatečné množství informací. Pedagogové to odmítají a viní ze školních neúspěchů dětí jejich rodiče, a to z důvodu laxního přístupu ke vzdělání a rodinnému zázemí.

Jak jsem již v úvodu kapitoly zmínila, nelze provedený výzkum na Jesenicku zevšeobecnit. Týká se pouze škol, které se to tohoto výzkumu zapojily.

Závěr

Na výchově dítěte by se měla podílet především rodina, na vzdělání škola. Přesto se tyto dvě instituce navzájem prolínají od mladšího školního věku až do ukončení studia. Aby komunikace probíhala ke spokojenosti obou stran, je nutná vstřícnost a ochota spolupracovat a navzájem si sdělovat důležité informace týkající se žáka. Rodina se často zaměřuje jen na pomoc s domácí přípravou dítěte, popř. se snaží formou doučování pomoci svému dítěti zvládnout látku, kterou nepochopilo ve škole, trestá dítě za způsobené přestupky ve škole. Je však potřebné, aby byla rodina přímou součástí školního prostředí a aby byl pedagog seznámen s rodinným prostředím, ze kterého dítě pochází, protože každá rodina vychovává své dítě způsobem, o kterém je přesvědčena, že je ten správný. Škola poskytuje rodině pomoc při výchově dětí, seznamuje je s výchovnými cíli a metodami, kterými lze požadovaného cíle dosáhnout. To vše se musí dít ve spolupráci s rodinou. Jen tak může vzniknout rovnocenný partnerský vztah, který je důležitý ke správnému vývoji a rozvoji dítěte, na kterém se rodina i škola současně podílejí.

Protože sama pracuji jako učitelka na 1. i 2. stupni základní školy již dvaadvacátým rokem, mohu ze svého pohledu říci, že spolupráce s rodinou dětí z odlišného sociokulturního prostředí je náročnější a ne vždy plně uspokojivá, pokud je třeba akutně řešit daný problém. Je proto vždy spíše na učiteli hledat vhodné cesty k řešení, jak s rodiči navázat kontakt a pak s nimi spolupracovat takovou formou, která vyhovuje hlavně jim.

Souhrn

Tato práce je zaměřena na téma v dnešní době poměrně aktuální, a to spolupráci mezi školou a rodinou žáka, pocházejícího z odlišného sociokulturního zázemí.

Teoretická část se zabývá osobností dítěte předškolního věku, typy a funkcí rodiny a její spolupráce se školou. Další část tvořila oblast české školství versus cizinci a postupné začleňování romských žáků do běžných škol.

V praktické části se pomocí anonymního dotazníku zjišťovalo, jak vidí spolupráci rodin s odlišným sociokulturním zázemím pedagogové. E-dotazníkem se v období 4. 11. 2018 – 3. 1. 2019 oslovilo deset škol v jesenickém okrese, na který zareagovalo čtyřicet pedagogických pracovníků. Pomocí výzkumných otázek se zjišťovalo, v jakých oblastech je spolupráce na dobré úrovni, jakým způsobem probíhá komunikace s rodiči, jaké způsoby komunikace pedagogové upřednostňují, zda se rodiče o školní život svého dítěte zajímají či zda se do chodu školy sami dobrovolně zapojují. Z odpovědí vyšlo najevo, že je velice přínosné osobní jednání s rodiči, popř. telefonická komunikace. Nejčastěji se řeší prospěch, chování a absence žáků. Z výsledků také vyplývá, že školy pořádají spoustu mimoškolních akcí, kterých se rodiče, pokud mohou, se svými dětmi účastní.

Aby komunikace probíhala ke spokojenosti obou stran, je nutná vstřícnost a ochota spolupracovat a navzájem si sdělovat důležité informace týkající se žáka. Jen tak může vzniknout rovnocenný partnerský vztah, který je důležitý ke správnému vývoji a rozvoji dítěte, na kterém se rodina i škola současně podílejí.

Klíčová slova:

cizinci v českém školství, funkce rodiny, osobnost dítěte, rizika dětí s odlišným sociokulturním zázemím, Romové v českém školství, sociokulturní znevýhodnění, spolupráce rodiny a školy, typy rodin.

Summary

In my work, I focused on a frequently debated topic of the cooperation between the school and the pupils' families of different socio-cultural background.

The theoretical part of my work deals with the preschool-age child's personality, types and functions of the families and their cooperation with the school. The next part concerns the Czech educational system versus foreign pupils and the gradual inclusion of Roma pupils into the traditional schools.

In the practical part I conducted a survey on how teachers perceive the collaboration with families of different socio-cultural backgrounds. I created an anonymous questionnaire and sent it to ten schools in Jeseník district in the period of 4th November 2018 and 3rd January 2019. Forty teachers responded. Using research questions, I investigated in which areas the cooperation is good, how schools communicate with the parents, what ways of communication the teachers prefer, whether the parents take interest in their children's school life or if they are actively involved in running the school. From the answers I received it became clear that meeting parents in person or, optionally, telephone conversations are very beneficial. The issues frequently discussed are pupils' grades, behaviour and pupils' non-attendance at school. The results also show that schools organize a lot of extracurricular events which the parents can attend with their children.

In order to communicate to the satisfaction of both parties, it is necessary to be helpful and willing to cooperate and share important information concerning the pupil. Only this way an equal family-school partnership can be created, which is needed for the child's healthy and proper development.

Key words:

child personality, family functions, family types, foreigners in Czech school system, Gypsies in Czech school system, , risks for children with different sociocultural background, school-family cooperation, sociocultural disadvantages.

Referenční seznam

1. BAČLIJA, Irena. Positive Discrimination Policies for Inclusion of Europe's Largest Minority: Examples of Educational Policies. *Croatian Political Science Review* [online]. 2008, 45(5), 175-189 [cit. 12. 6. 2019]. ISSN 00376795
2. BENDOVIÁ, Petra & Fialová, Anna. (2015). Inclusive Education of Pupils with Special Educational Needs in Czech Republic Primary Schools. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 171, 812-819. Doi: 10.1016/j.sbspro.2015.01.196.
3. CÍLKOVÁ, Eva a BOREŠOVÁ, Petra. *Náměty pro multikulturní výchovu: poznáváme jiné národy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. 167 s. ISBN 978-80-7367-238-6.
4. ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. 184 s., [8] s. obr. příl. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4640-1.
5. DUNOVSKÝ, Jiří. *Dítě a poruchy rodiny*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1986. 140 s. Hálkova sbírka (1-20); sv. 37. Hálkova sbírka pediatrických prací; sv. 37.
6. FELCMANOVÁ, Lenka a kol. *Katalog podpůrných opatření: dílčí část: pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu sociálního znevýhodnění*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 358 stran. Ostatní odborné publikace. ISBN 978-80-244-4655-4.
7. GILLERNOVÁ, Ilona a BURIÁNEK, Jiří. *Základy psychologie, sociologie: pro střední školy*. 2. vyd. Praha: Fortuna, 1999. 157 s. Základy společenských věd. ISBN 80-7168-458-9.
8. GRECMANOVÁ, Helena et al. *Obecná pedagogika II*. Vyd. 2., dotisk. Olomouc: Hanex, 2003. 192 s. ISBN 80-85783-24-X.
9. HELUS, Zdeněk. *Psychologie: psychologie pro střední školy*. Vyd. 2. Praha: Fortuna, 1997. 119 s. ISBN 80-7168-406-6.
10. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 265 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1369-4.
11. KREJČOVÁ, Věra, ed. *Aktuální témata výchovy a vzdělávání ve škole: texty pro studijní disciplínu Teorie výchovy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. 93 s. ISBN 80-7041-391-3.

12. KUSÁK, Pavel a DAŘÍLEK, Pavel. *Pedagogická psychologie. A.* 2. vyd. Olomouc: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého, 2001. 234 s. ISBN 80-244-0294-7.
13. LOVASOVÁ, Lenka. *Děti a jejich problémy: sborník studií.* Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2005. 141 stran. ISBN 80-239-4482-7.
14. NEČAS, Ctibor. *Romové v České republice včera a dnes.* 4., dopl. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1999. 129 s. ISBN 80-7067-952-2.
15. *Nedokončený úkol: romští žáci v České republice stále čelí překážkám ve vzdělání: vzdělání je lidské právo: demand dignity.* London: Amnesty International, 2010. 74 s. Amnesty International Publications.
16. PAPE, Iveta. *Jak pracovat s romskými žáky: příručka pro učitele a asistenty pedagogů.* Praha: Slovo 21, 2007. 55 stran.
17. RABUŠICOVÁ, Milada et al. *Škola a (versus) rodina.* Vyd. 1. V Brně: Masarykova univerzita, 2004. 176 s. ISBN 80-210-3598-6.
18. STŘELEČEK, Stanislav. *Kapitoly z teorie a metodiky výchovy. I.* Brno: Paido, 1998. 189 s. ISBN 80-85931-61-3.
19. Šafránková, Anna Petr, a Tereza Humenská. Postojová orientace učitelů ve vztahu k sociálně znevýhodněným žákům a jejich vzdělávání. *Lifelong Learning – celoživotní vzdělávání* [online], 2017, 7(2), 47-72. ISSN 1804-526X.
20. ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka et al. *Přehled vývojové psychologie.* 2., nezměn. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 175 s. ISBN 80-244-0629-2.
21. ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturní výchova v praxi].* Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2008. 273 s. ISBN 978-80-7367-182-2.
22. ŠOTOLOVÁ, Eva. *Vzdělávání Romů.* 2., rozš. vyd. Praha: Grada, 2001. 84 s., [8] s. obr. příl. ISBN 80-247-0277-0.
23. UNUCKOVÁ, Michaela. *Žijí mezi námi: historie a současnost Romů.* Karviná: Sdružení Romů severní Moravy, 2007. 35 s. ISBN 978-80-239-9286-1.

Elektronické zdroje

24. MŠMT. *Akční plán inkluzivního vzdělávání na období 2019 – 2020* [online]. 2018 [cit. 5. 6.2019]. Dostupné z: <file:///C:/Users/batope/Downloads/APIV%202019-2020%20web.pdf>

25. MŠMT *Zpráva ze zjišťování kvalifikovaných odhadů počtu romských žáků v základních školách ve školním roce 2016/17* [online]. 2016 [cit. 13. 5.2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/39658/>
26. MŠMT. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. 2007 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-verze-2007>
27. MŠMT. *Statistická ročenka školství – výkonové ukazatele (2017/2018)* [online]. 2007 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <http://toiler.uiv.cz/ročenka/ročenka.asp>
28. MŠMT. *Vyhlášení rozvojového programu Na podporu škol, které realizují inkluzivní vzdělávání a vzdělávání dětí a žáků se sociokulturním znevýhodněním na rok 2011* [online]. 2011 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/vyhlaseni-rozvojoveho-programu-na-podporu-skol-ktere-2?highlightWords=sociokulturn%C3%AD+znev%C3%BDhodn%C4%9Bn%C3%AD>
29. Katalog podpůrných opatření. *Definice sociálního znevýhodnění* [online]. 2015 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <http://katalogpo.upol.cz/socialni-znevychodneni/1-vymezeni-terminu-socialni-znevychodneni/1-1-definice-socialniho-znevychodneni/>
30. Jesenicko Sdružení měst a obcí Jesenicka. *Základní charakteristika* [online]. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <http://www.smoj.cz/zakladni-charakteristika/ms-1132/p1=1132>
31. Vítejte v Jeseníkách. *Historie oblasti Jeseníky* [online]. 1991 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <http://www.jeseniky.net/index.php?obl=1&kat=11&sluz=92&pol=2766>
32. Úřad práce ČR. *Nezaměstnanost v krajích a okresech (od 1. 3. 2014) za duben 2019* [online]. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem/?stat=2000000000110&obdobi=D&rok=2019&uzemi=0&send=send&piref37_240429_37_240428_240428.pohled=1&piref37_240429_37_240428_240428.xslselect=nazev&piref37_240429_37_240428_240428.xslorder=1&piref37_240429_37_240428_240428.xslmapatag=okresy&piref37_240429_37_240428_240428.xslmapasloupec=&piref37_240429_37_240428_240428.usr1=0
33. Pedagogicko-psychologická poradna a Centrum speciálně-pedagogické péče Olomouckého kraje. *Pedagogické zjištění – zpráva předškolního zařízení o dítěti*

[online]. 2016 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <http://ppp-olomouc.cz/dokumenty/formulare/>

34. Metodická příručka. *Metodický materiál k jednotlivým typům SVP žáků a metodám práce - Sociokulturní znevýhodnění* [online]. 2015 [cit. 4. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.fzsbrdickova.cz/upload/files/metodiky-z-grantu/11metodiky-material-k-jednotlivym-typum-svp-zaku-a-metodam-prace-sociokulturne-znevychodneni.pdf>
35. MŠMT. *Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027* [online]. 2019 [cit. 12. 6. 2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/strategie-a-koncepce-ap-msmt>

Seznam zkratek

CNS – Centrální nervová soustava	8
PPP – Pedagogicko-psychologická poradna	9
DFR – Dotazník funkčnosti rodiny	11
OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí	11
MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	14
ČR – Česká republika.....	15
EU – Evropská unie	15
MŠ – Mateřská škola	16
ZŠ – Základní škola	16
SŠ – Střední škola	17
RVP ZV - Rámcově vzdělávací program pro základní vzdělávání	19
RVP ZV LMP - Rámcově vzdělávací program pro základní vzdělávání se žáky s lehkým mentálním postižením	19
RVP ZŠS - Rámcově vzdělávací program pro základní školu speciální	19
RVP ZV UV - Rámcově vzdělávací program RVP ZV se sníženými nároky na výstupy ze vzdělávání z důvodu mentálního postižení	19

VO – Výzkumné otázky	25
OSKP – Odlišné sociokulturní prostředí	31

Seznam grafů

Graf č. 1 – Počty zahraničních studentů na různých typech škol 2017/2018	14
Graf č. 2 – Počty cizinců na školách dle krajů	15
Graf č. 3 – Počty cizinců v MŠ	16
Graf č. 4 – Počty cizinců na ZŠ.....	16
Graf č. 5 – Počty cizinců na SŠ	17
Graf č. 6 – Počty romských žáků podle vzdělávacích programu na základních školách 2016/2017	20
Graf č. 7 – Počet škol podle odhadovaného procentuálního podílu romských žáků na celkovém počtu žáků školy... ..	21
Graf č. 8 – Jakou pozici na škole zastáváte?.....	27
Graf č. 9 – Kolik procent dětí z OSKZ přibližně navštěvuje vaši školu?	28
Graf č. 10 – Máte aktuální informace o rodičích dítěte?	29
Graf č. 11 – Kolik času denně by přípravě dítěte do školy měli rodiče věnovat?	29
Graf č. 12 – Jaká komunikace s rodiči Vám nejvíce vyhovuje?	30
Graf č. 13 – Co s rodiči nejčastěji řešíte?	31
Graf č. 14 – Jaké akce Vaše škola nabízí?	32
Graf č. 15 – Myslíte si, že spolupráce s většinou rodičů na Vaší škole funguje?	3

Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazník pro MŠ

Příloha 2 – Dotazník a jeho celkové grafické zpracování na téma „Specifika spolupráce rodiny a školy se žáky s odlišným sociokulturním zázemím“

Příloha 1

PEDAGOGICKÉ ZJIŠTĚNÍ

ZPRÁVA PŘEDŠKOLNÍHO ZAŘÍZENÍ O DÍTĚTI

Po vyplnění důvěrné! Podtrhněte nebo jiným způsobem vyznačte to, co se pro sledované nejlépe hodí. Máte-li další závažné poznatky nebo nevyhovují-li zcela kategorie zde uvedené, připojte laskavě svá pozorování na volném listu.

Jméno dítěte: .....

Narozen(a): ..... Bydliště: .....

Jméno matky: ..... Jméno otce: .....

Jméno pediatra: ..... Jméno logopeda (je-li v péči): .....

Škola, kde bylo dítě u zápisu: .....

Zasíláme jako podklad (označte): a) k prvotnímu vyšetření
b) ke kontrolnímu vyšetření - poslední vyšetření dne: .....

Docházka do MŠ zahájena v roce: .....

1. Řeč - výslovnost: - jasně zřetelně vyslovuje všechny hlásky
 - vada výslovnosti, neumí vyslovit některé hlásky
 - dítě je zařazeno v odborné logopedické péči
2. Řeč - komunikace: - přiměřeně a živě mluví s dětmi i dospělými
 - mluví pouze s dětmi, nejisté v rozhovoru s dospělými
 - málomluvné, jednoslovné odpovědi, vyhýbá se rozhovoru
3. Řeč - vyjadřování: - přiměřené věku, gramaticky správné
 - nepohotové, řeč pomalá s chudou slovní zásobou
 - překotná řeč, občas se zajíká
 - těžkopádné, agramatické, v jednočlenných větách
4. Řeč - reprodukce: - umí vyprávět událost, obsah pohádky apod.
 - vzpomene si námět, hlavní postavu – souvislosti však s obtížemi
 - neumí vyprávět o zážitku, obsahu pohádky
5. Motorika - obratnost: - obratné, šikovné v pohybových hrách
 - méně obratné
 - výrazně neobratné, pomalé (případné pády)
6. Lateralita: - dítě se projevuje jako pravák
 - dítě se projevuje jako levák
 - lateralita nevyhraněná (při činnosti střídá pravou - levou)
 - podezření na zkříženou lateralitu (ruka - pravá, oko - levé apod.)
7. Grafomotorika: - správný úchop tužky, zvládá tah s jistotou
 - zvýšený tlak na podložku, křečovitost v tahu
 - nesprávný úchop tužky, linie nejisté v tahu
8. Kresba: - zcela odpovídá věku
 - postava spíše na nižší úrovni
 - čárání s dodatečným pojmenováním
 - nelze posoudit, zcela odmítá kreslit
9. Sebeobsluha: - samostatné při oblékání a jídle, používá příbor
 - obleče se, obuje - nezvládá zavazování tkaniček, jí lžičí
 - nesamostatné, pomalé, vyžaduje pomoc dospělého

10. Hra: - samo se zapojuje a získává další děti
 - zapojí se až po výzvě
 - nejeví spontánní zájem, nesetrvá ve hře
11. Hra - osvojení: - novou hru snadno pochopí
 - potřebuje opakované vysvětlení
 - osvojení obtížné; i přes opakované vysvětlení mu hra působí potíže
12. Sociabilita: - aktivní, navazuje spolupráci s dětmi
 - vázáno na dospělé osoby, s dětmi navazuje kontakt obtížně
 - agresivní, konfliktní ve vztahu s vrstevníky
 - samotář
13. Emocionalita: - spontánní bez strachu či pláče
 - nevypočitatelné reakce, vzdor, negativismus
 - citlivé, ostýchavé, nespělé dítě
 - ustrašené, tendence reagovat pláčem, úzkostné dítě
14. V rodině je dítě vedeno: - přiměřeně - bez nápadností
 - nadměrně preferováno, rozmazlováno
 - s malým zájmem až lhostejností
 - nepřiměřeně tvrdě - tělesné tresty
15. Dle Vašeho názoru je dítě: - zralé pro první třídu ZŠ
 - prospěl by mu odklad školní docházky
 - vhodné pro zařazení do praktické školy

16. Dítě je integrováno mezi žáky se zdravotním postižením nebo se specifickými vzdělávacími potřebami:

- ne
 - ano (důvod): .....

Další poznatky (např. zdravotní stav dítěte - různé typy postižení, rodinné prostředí a jeho výchovné působení, chování dítěte v MŠ, upřesnění důvodu vyšetření, návrh doporučení a opatření - osobní názor pedagogů atd.):

Zpracoval: .....

V ..... dne .....

.....
podpis ředitele(ky)
a razítko školy

Pozn.: Zprávu o dítěti zpracuje příslušný pedagog MŠ.

Žádost vyplní zákonný zástupce dítěte.

V případě potřeby, prosím, použijte k doplnění informací volný list.

Prohlášení zákonného zástupce dítěte
(pokud poradnu o vyšetření požádali rodiče, nevyplňuje se)

Prohlašujeme, že jsme byli seznámeni s důvodem, pro který MŠ
.....

navrhuje vyšetření našeho dítěte ..... nar. ....
bytem.....v Pedagogicko
psychologické poradně OK Jeseník.

Datum: .....

Podpis zákonného zástupce: .....

Příloha 2

Specifika spolupráce rodiny a školy se žáky s odlišným sociokulturním zázemím

www.survio.com

Základní údaje

	Název výzkumu	Specifika spolupráce rodiny a školy se žáky s odlišným sociokulturním zázemím
	Autor	Petra Baťová
	Jazyk dotazníku	 Čeština
	Veřejná adresa dotazníku	https://www.survio.com/survey/d/J6T2O4O5M2S6F2U4N
	První odpověď	04. 11. 2018
	Poslední odpověď	03. 01. 2019
	Doba trvání	61 dnů

Statistika respondentů

98

Počet návštěv

40

Počet dokončených

0

Počet nedokončených

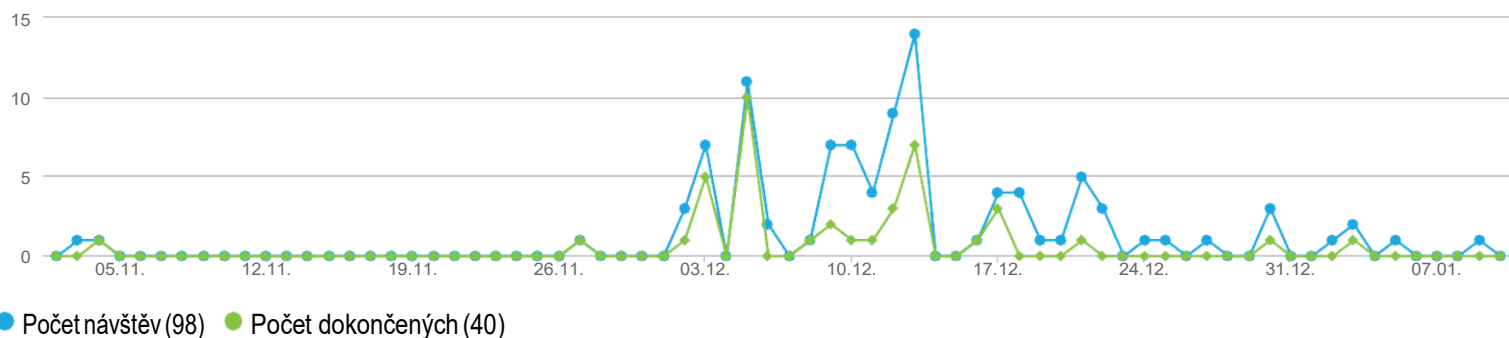
58

Pouze zobrazení

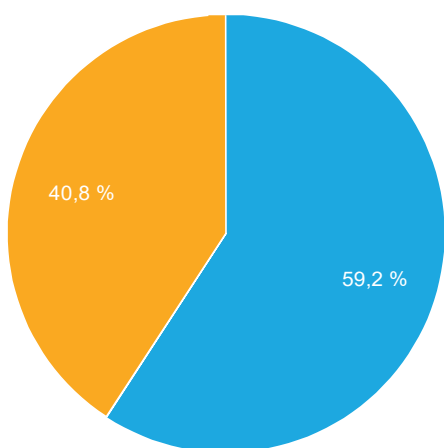
40,8%

Celková úspěšnost vyplnění dotazníku

Historie návštěv (04. 11. 2018 – 03. 01. 2019)

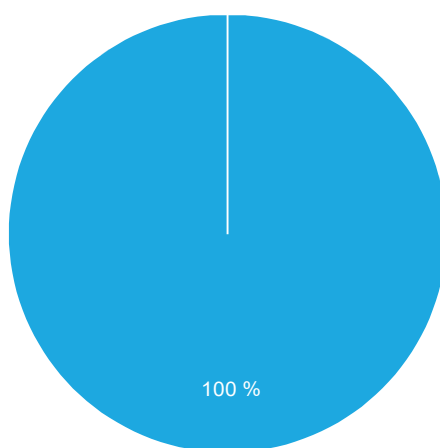

Celkem návštěv

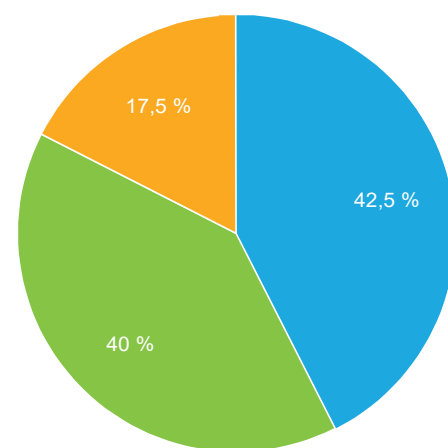
- Pouze zobrazeno (59,2 %)
- Nedokončeno (0 %)
- Dokončeno (40,8 %)

Zdroje návštěv

- Přímý odkaz (100 %)

Čas vyplňování dotazníku

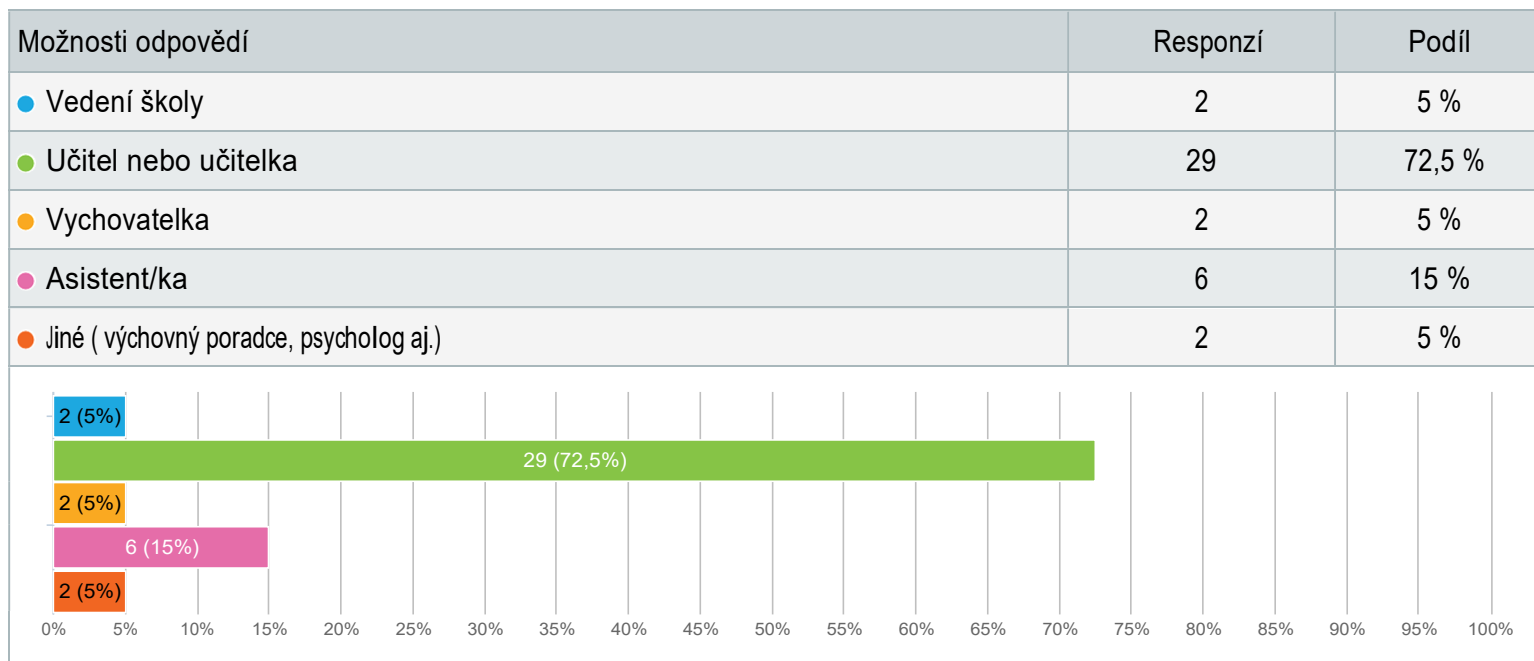

- 2-5 min. (42,5%)
- 5-10 min. (40 %)
- 10-30 min. (17,5 %)

Výsledky

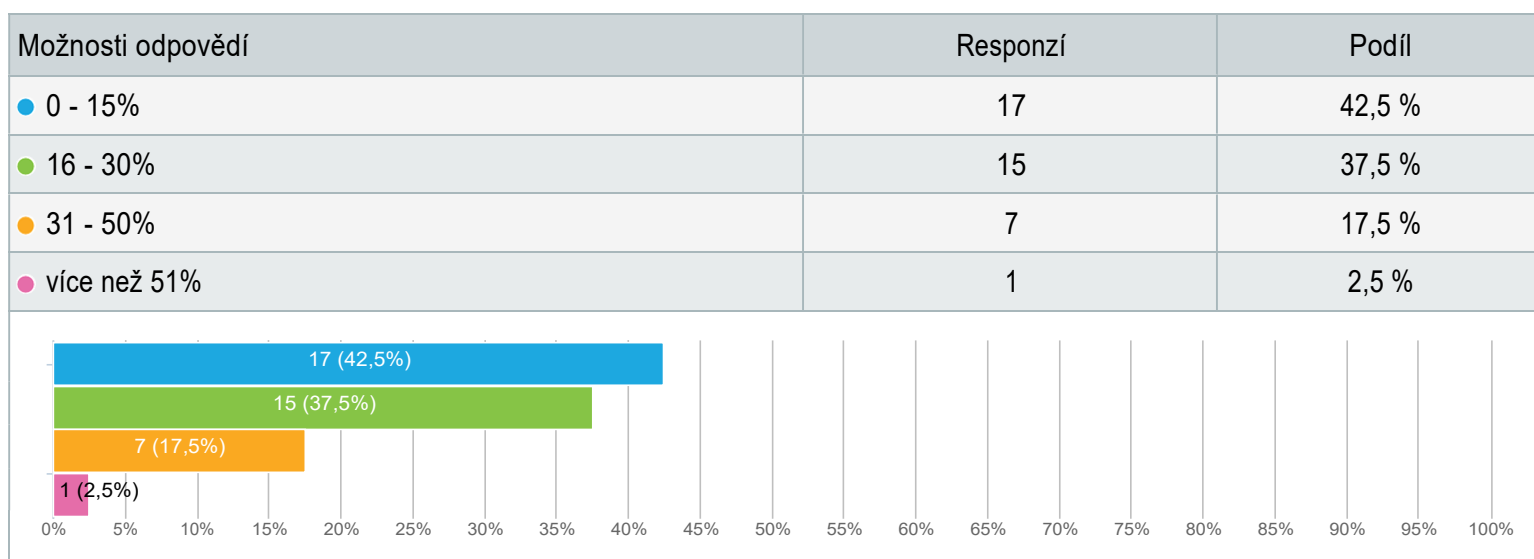
1. Jakou pozici ve Vaší škole zastáváte?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 40x, nezodpovězeno 0x

2. Kolik procent dětí z OSKZ přibližně navštěvuje Vaši školu?

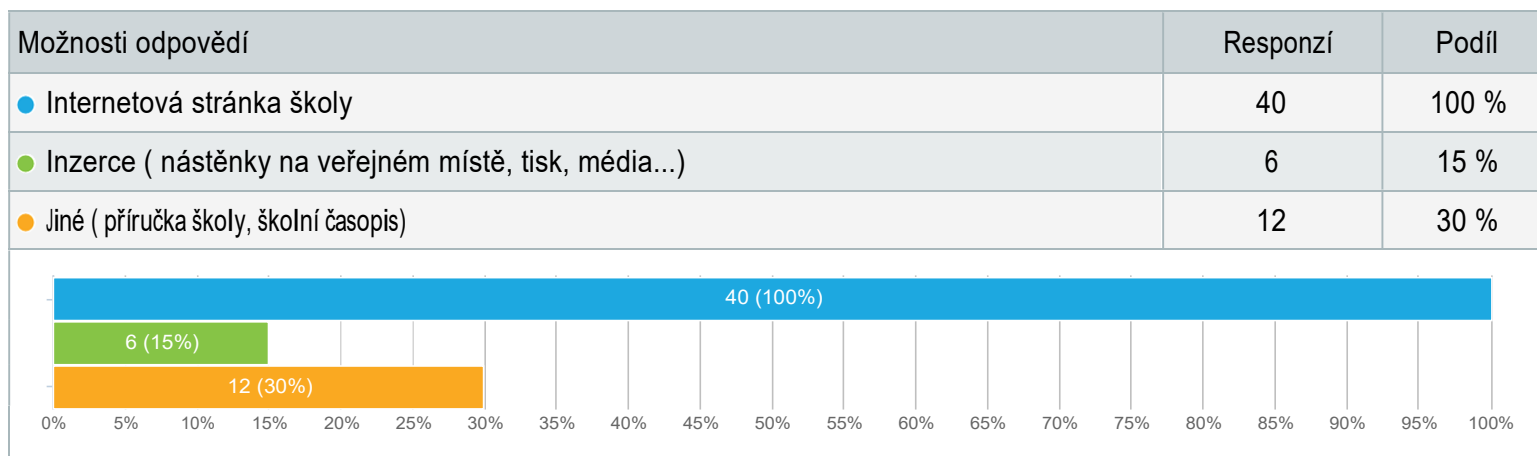
Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 40x, nezodpovězeno 0x

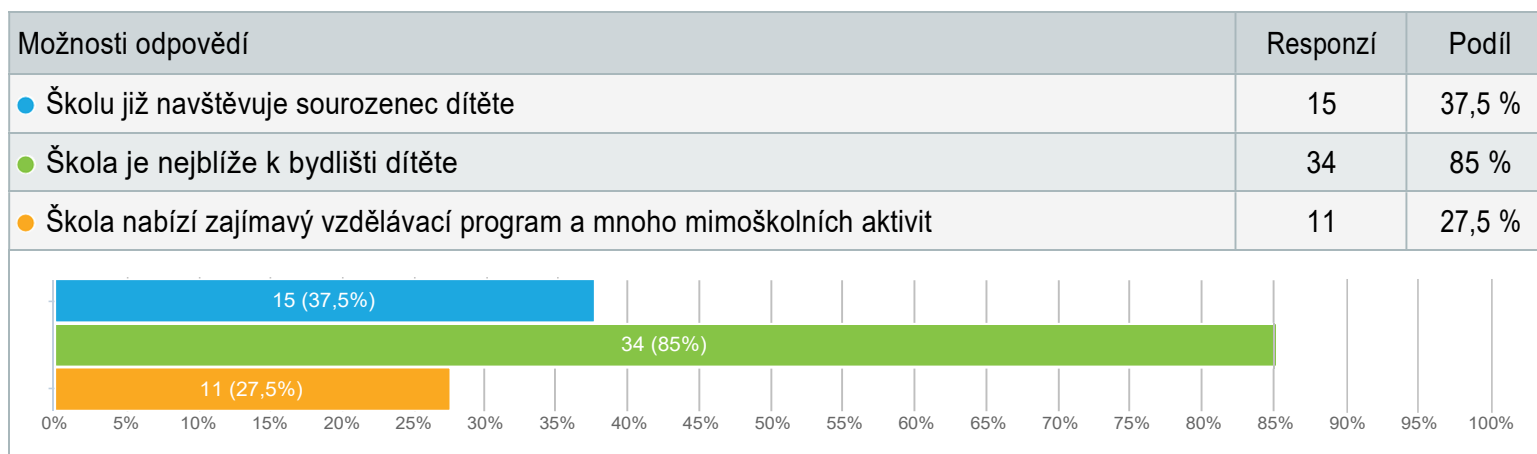
3. Kde může veřejnost nalézt informace o vaší škole?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 40x, nezodpovězeno 0x

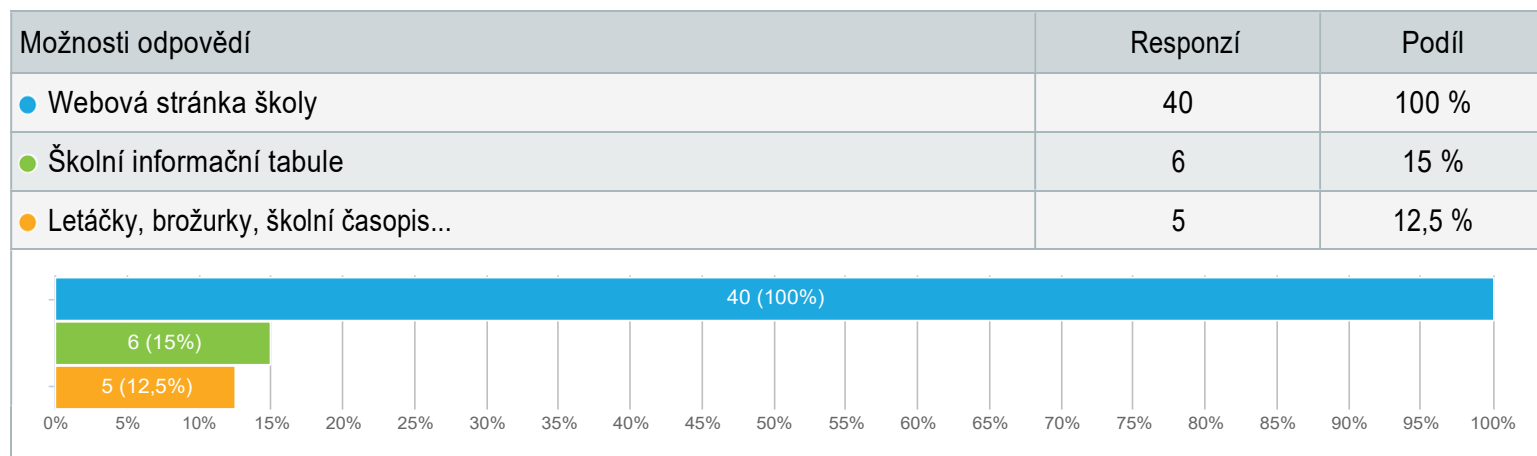
4. Podle jakých kritérií nejčastěji rodiče vybírají základní školu pro dítě?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 40x, nezodpovězeno 0x

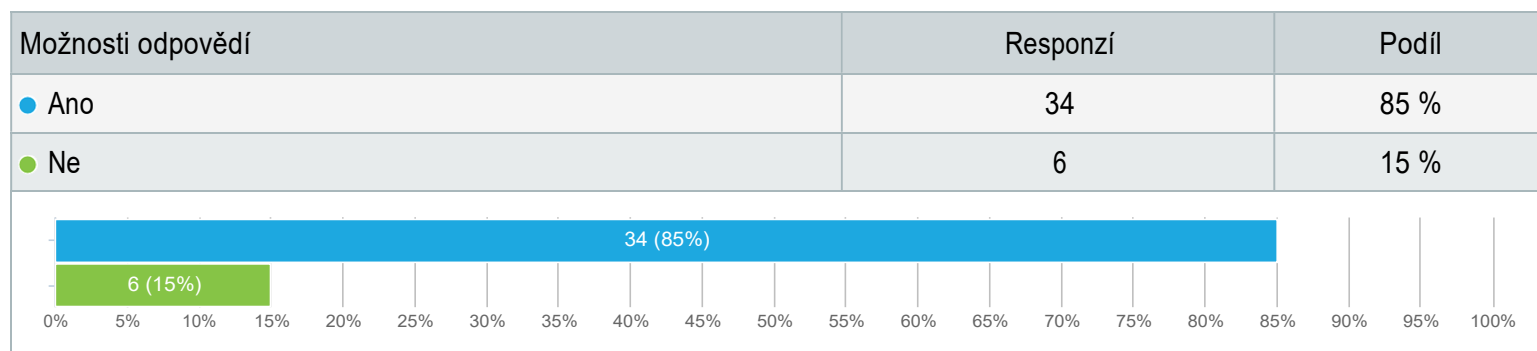
5. Kde lze nalézt aktuální informace o vašem školním vzdělávacím programu?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 40x, nezodpovězeno 0x

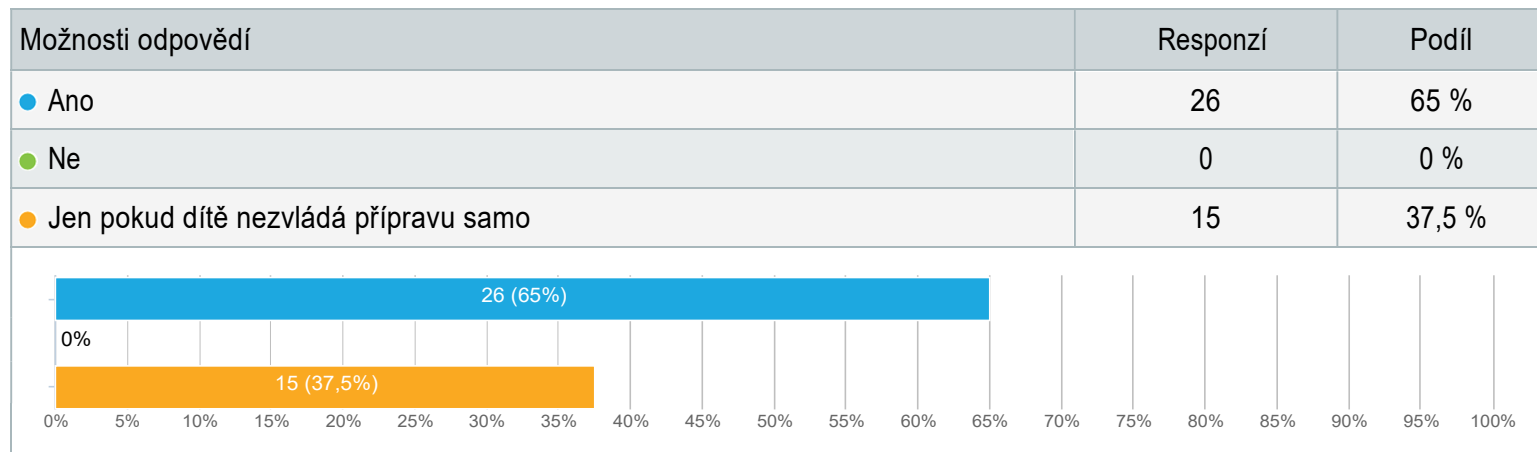
6. Máte aktuální informace o rodičích dítěte?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 40x, nezodpovězeno 0x

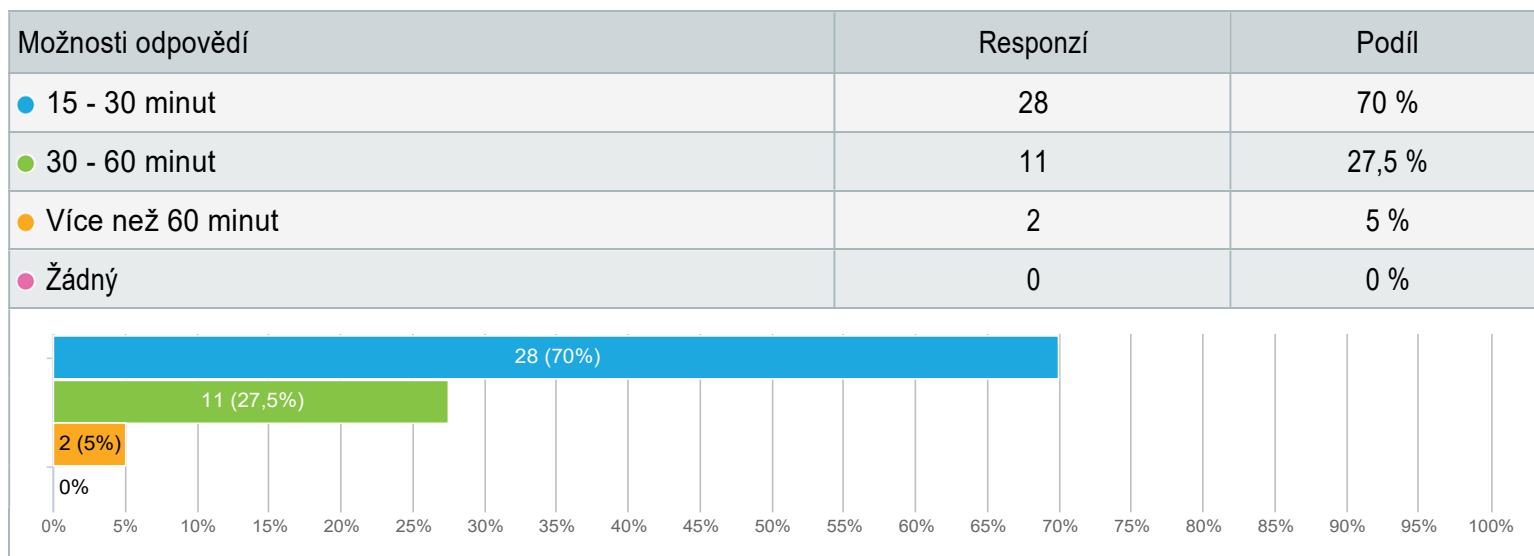
7. Měli by se rodiče připravovat s dětmi do školy?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 40x, nezodpovězeno 0x

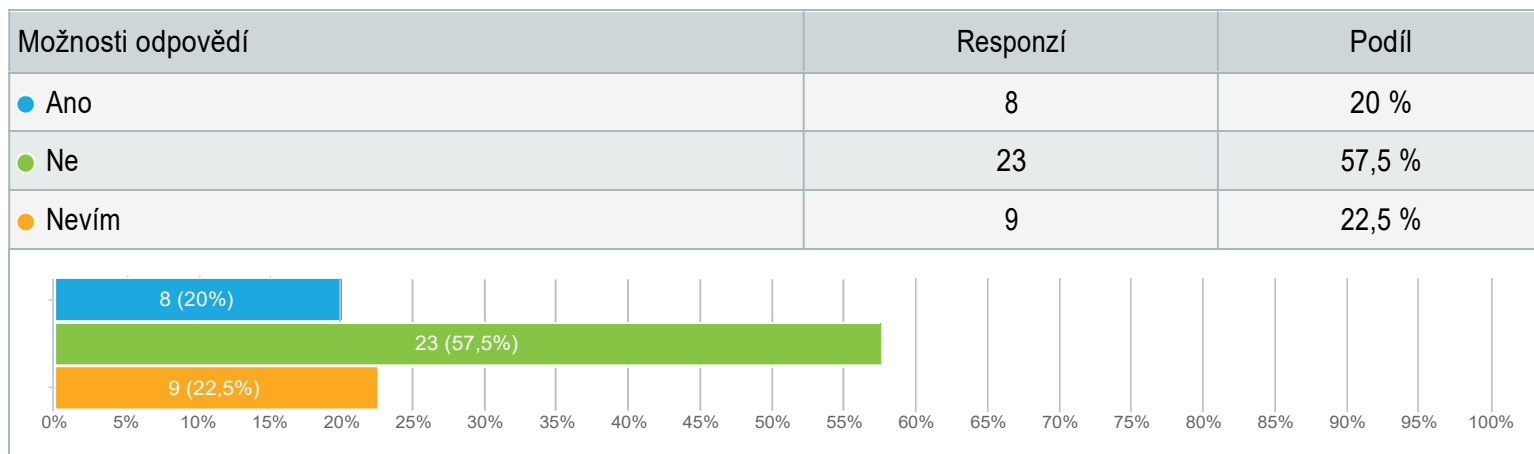
8. Kolik času denně by přípravě dítěte do školy měli rodiče věnovat?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 40x, nezodpovězeno 0x

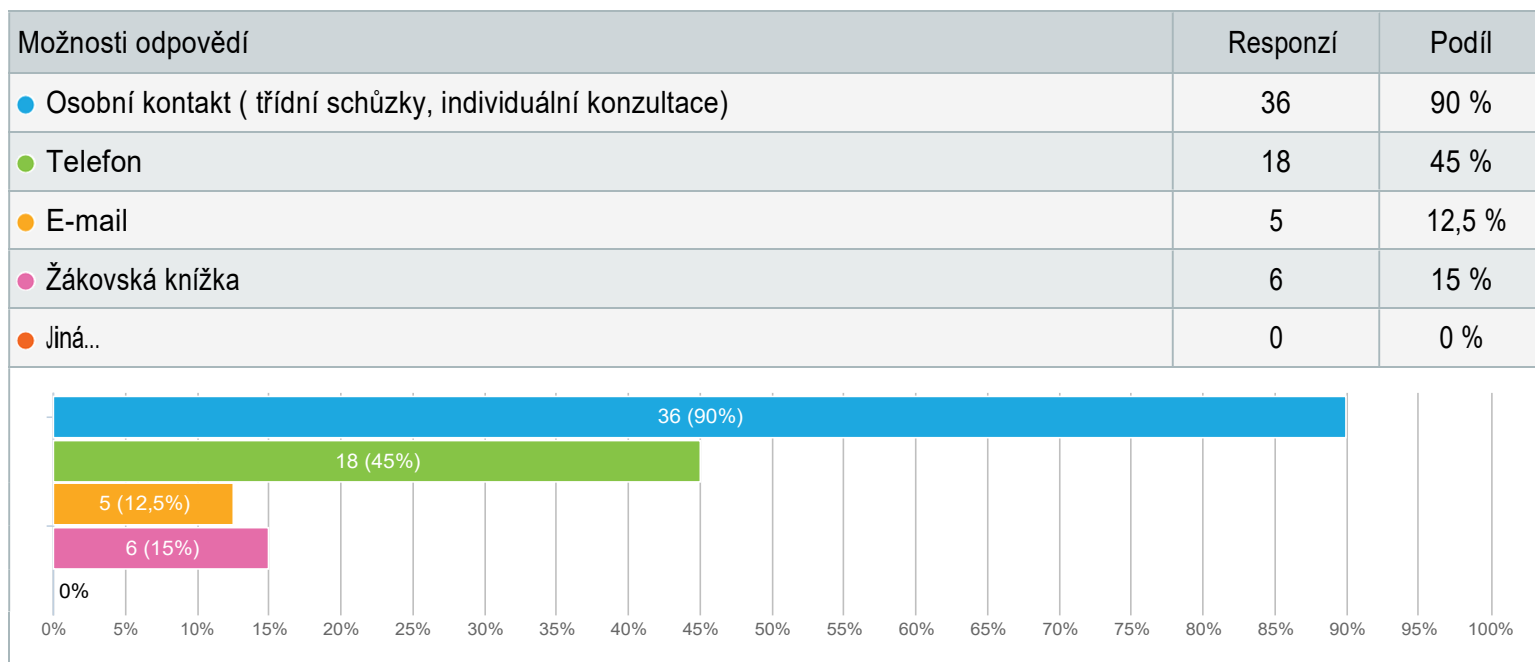
9. Mají rodiče zájem se některých hodin výuky účastnit?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 40x, nezodpovězeno 0x

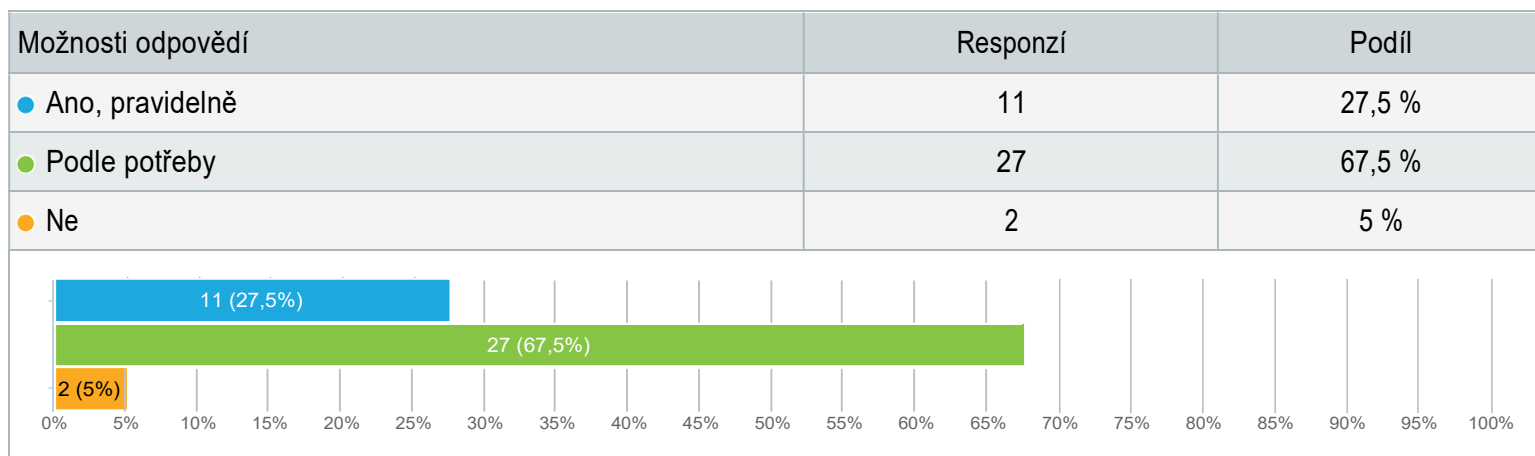
10. Jaká komunikace s rodiči Vám nejvíce vyhovuje?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 40x, nezodpovězeno 0x

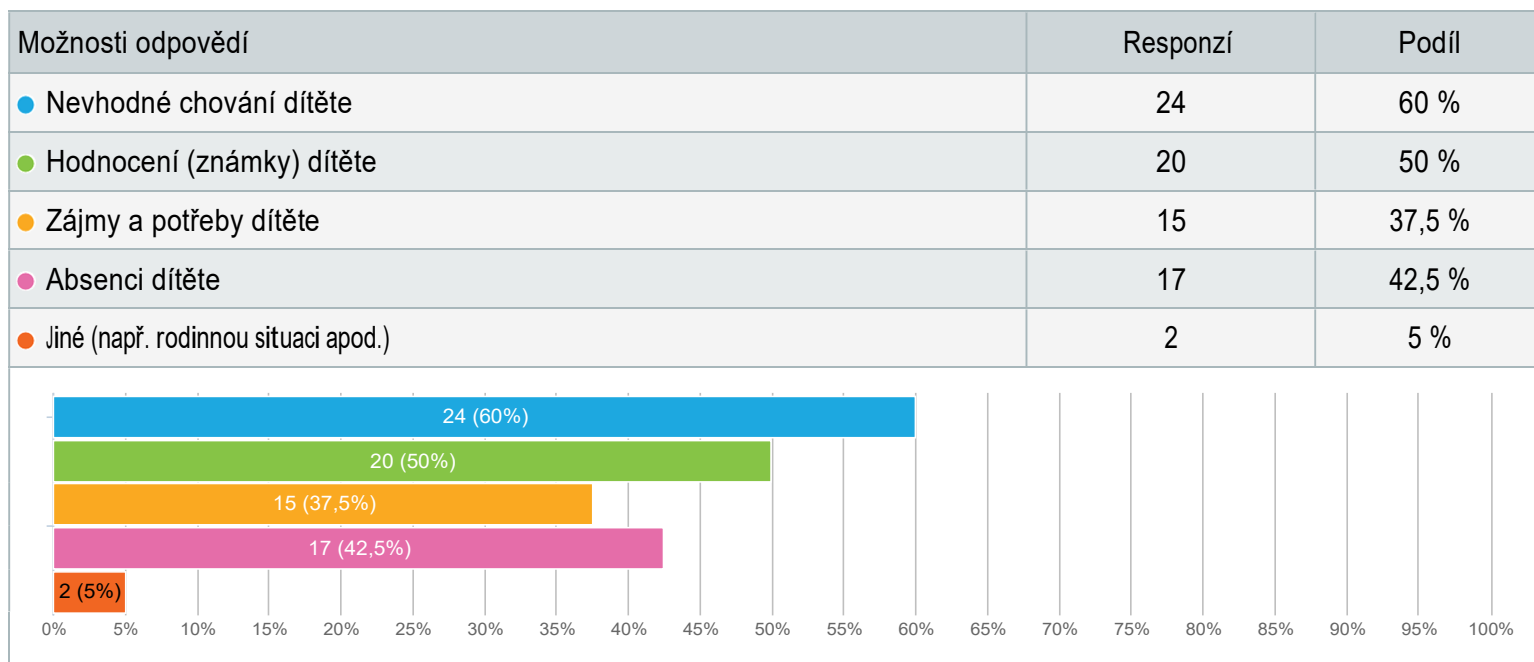
11. Jste v kontaktu s rodiči dítěte (osobně, elektronicky, telefon aj...)?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 40x, nezodpovězeno 0x

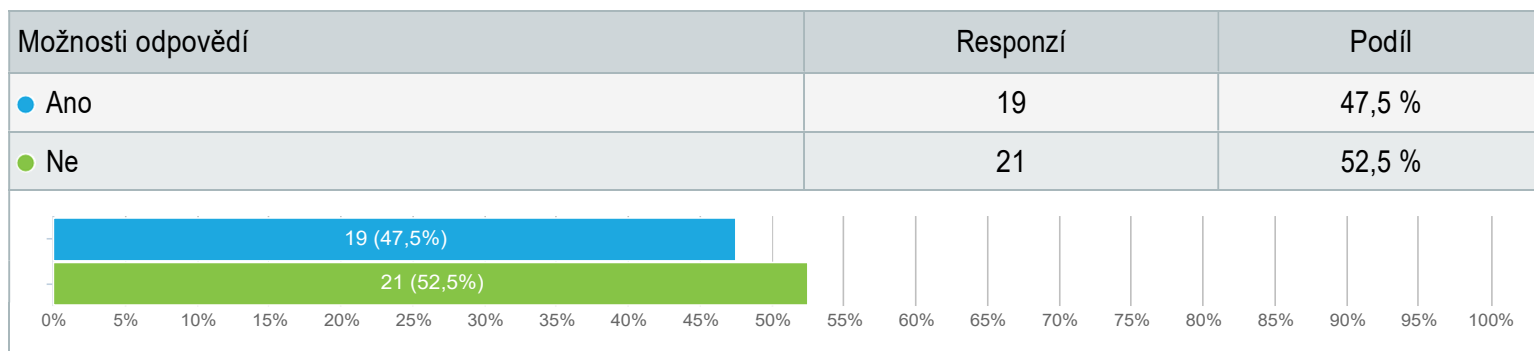
12. Co nejčastěji s rodiči řešíte?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 40x, nezodpovězeno 0x

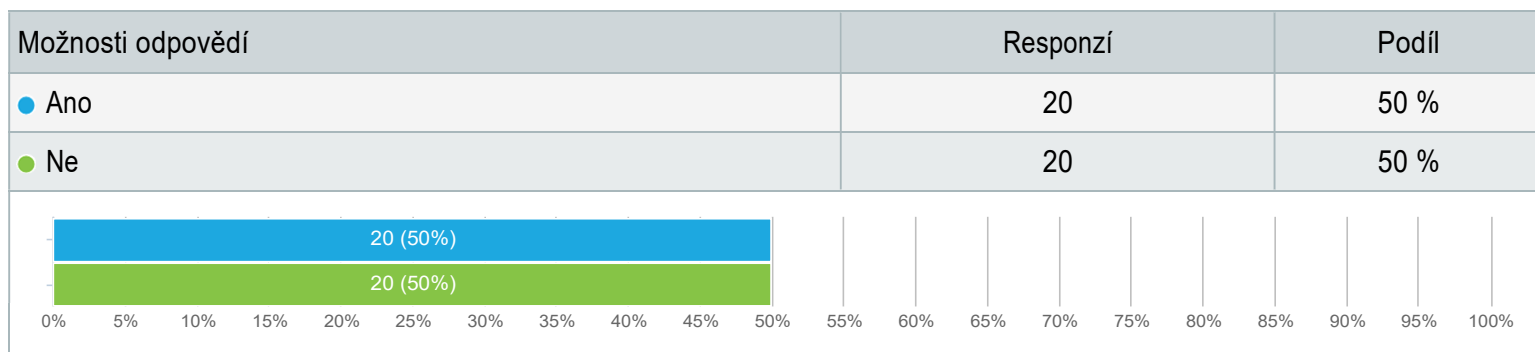
13. Účastní se rodiče třídních schůzek pravidelně?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 40x, nezodpovězeno 0x

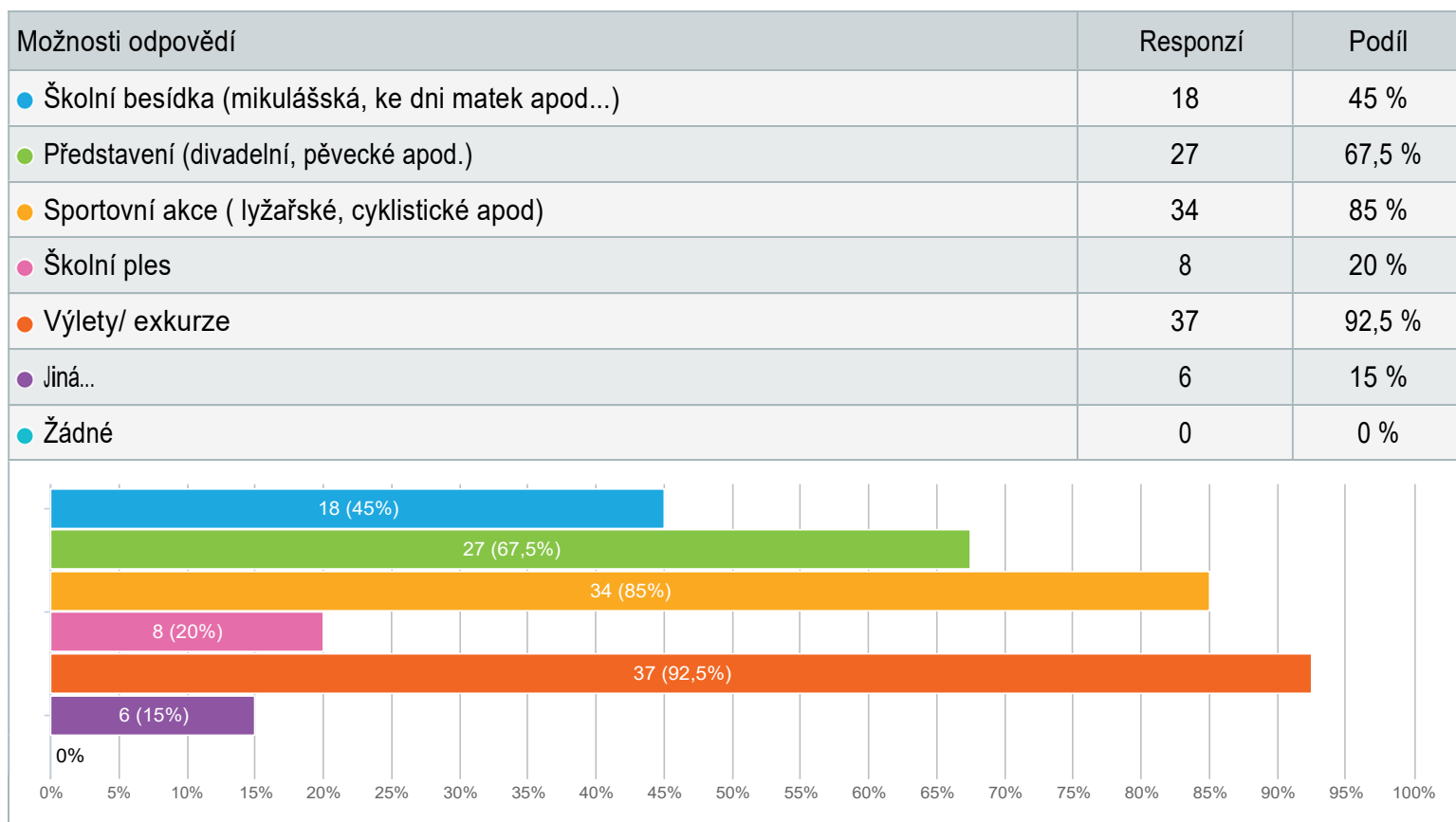
14. Nabízí vaše škola Den otevřených dveří?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 40x, nezodpovězeno 0x

15. Jaké akce vaše škola nabízí?

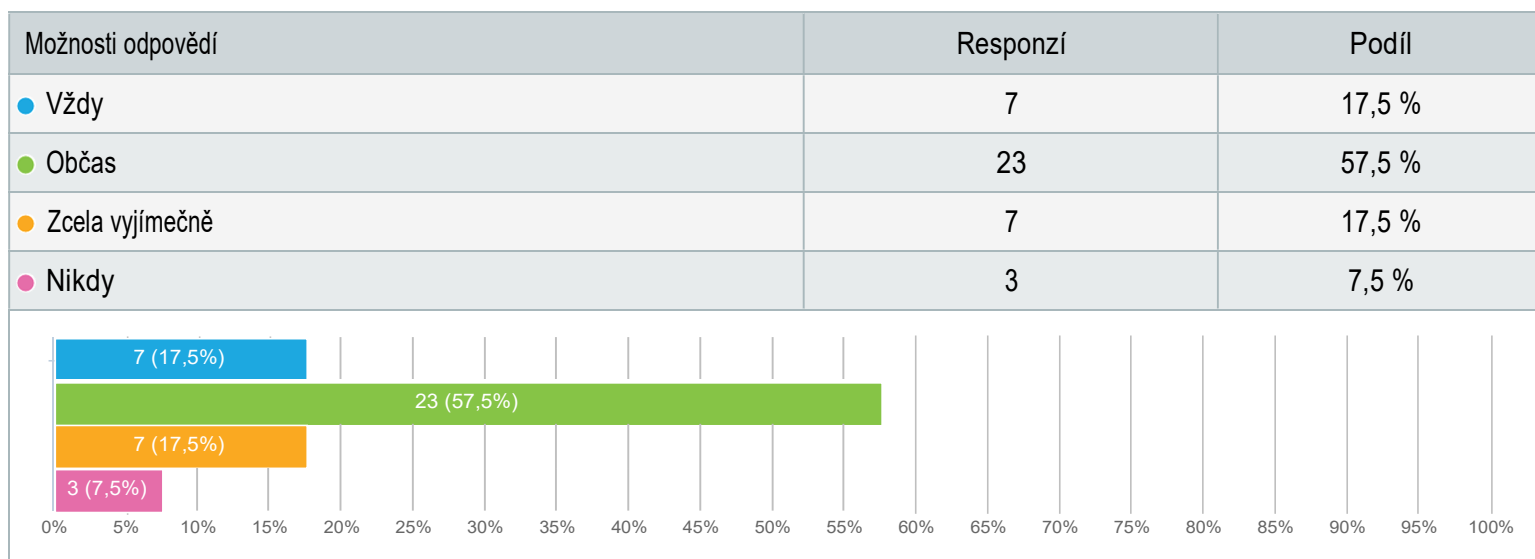
Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 40x, nezodpovězeno 0x

- Vánoční jarmark, Prima třída - soutěž tříd za účasti rodičů, Školní akademie
- Prima třída, Vánoční jarmark, školní akademie
- Vánoční jarmark, Prima třída
- Soutěžní odpoledne s rodiči, Vánoční jarmark
- školní jarmark, prima třída
- Jarmark

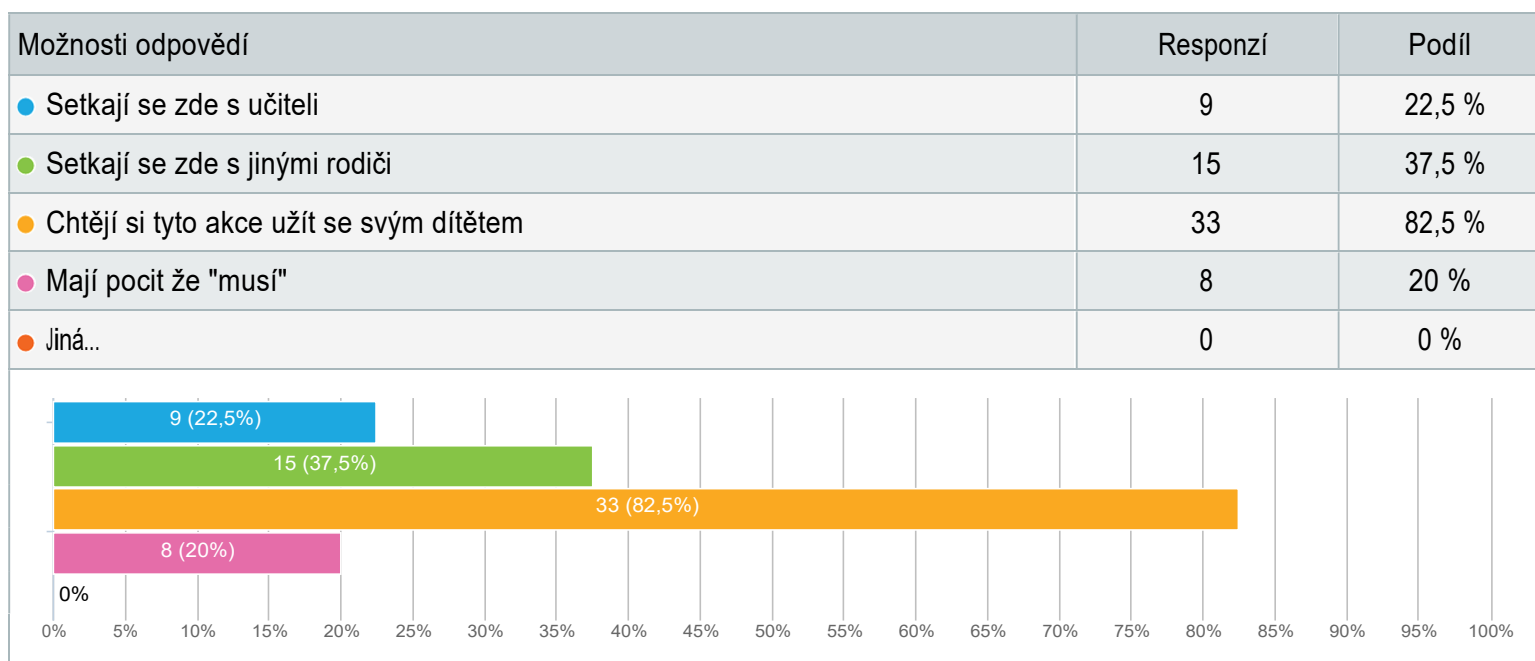
16. Účastní se těchto akcí se svými dětmi i rodiče?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 40x, nezodpovězeno 0x

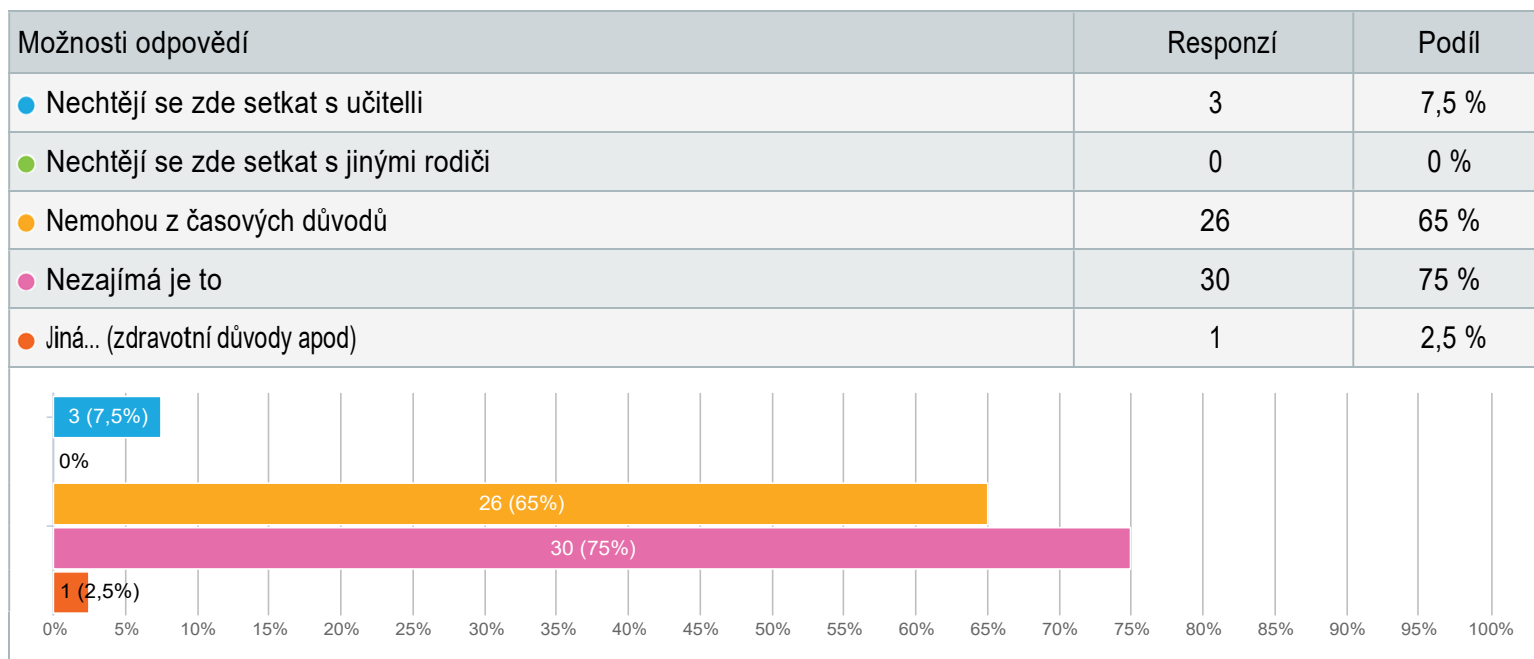
17. Proč myslíte, že se rodiče těchto akcí účastní?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 40x, nezodpovězeno 0x

18. Proč se rodiče těchto akcí neúčastní?

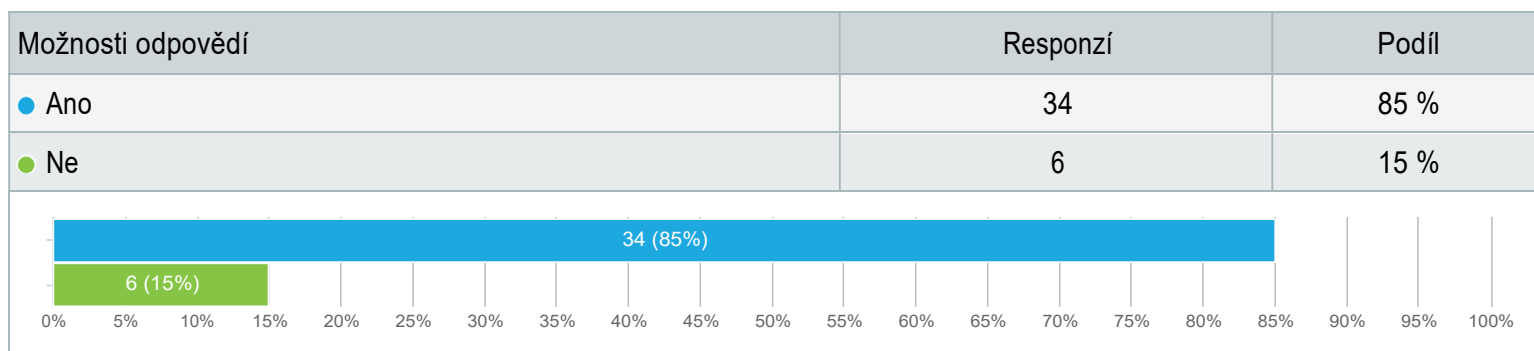
Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 40x, nezodpovězeno 0x

● Pracovní povinnosti

19. Existuje na vaší škole SRPŠ, Rada rodičů apod.?

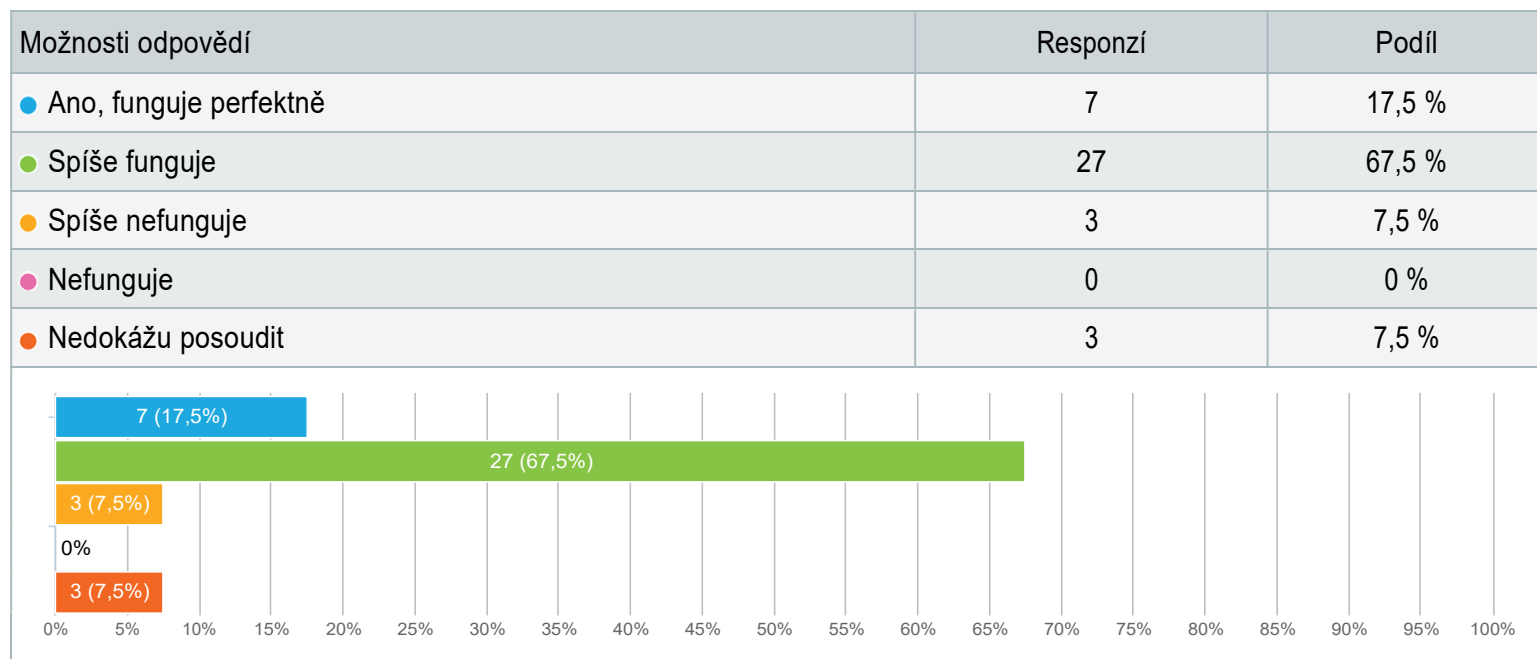
Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 40x, nezodpovězeno 0x

20. Myslíte si, že spolupráce s většinou rodičů na vaší škole funguje?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 40x, nezodpovězeno 0x

21. Závěrem bych Vás chtěla poprosit o Vaše připomínky nebo náměty, které se vztahují k tématu inkluze a integrace.

Textová odpověď, zodpovězeno 40x, nezodpovězeno 0x

- Spolupráce s rodiči je v našem regionu velice obtížná z důvodu jejich nezájmu o své dítě.
- Hlavně romští rodiče se o své děti příliš nezajímají, na třídní schůzky většinou nechodí, tzv. "slyší" až na OSPOD
- nevím
- Vše by se mělo řešit individuálně, i když je to velmi náročné, jak fyzicky, časově, tak kolikrát i psychicky. Ale má to smysl.
- Máme zdravotně postižené dítě, zařadilo se výborně, dobrá spolupráce s rodinou
- Inkluze se daří
- pro děti dobré, ne vždy jsou ve škole pro toto podmínky
- Nižší počet žáků ve třídě je pro integrované žáky výhodnější.
- Inkluzi lze aplikovat jen za určitých podmínek. Např. přiměřený počet inkludovaných žáků, prostorové a materiální podmínky.. Pokud podmínky nejsou vhodné může mít opačný efekt.
- Inkluze je nesmysl. Drtivá většina učitelů na ZŠ nejsou vůbec speciální pedagogové. Najednou musejí díky inkluzi často pracovat s dětmi, kterým nerozumějí, jsou pro ně nečitelné, čineovládají metodiku práce s těmito dětmi. Rychlým kurzem k inkluzi se ještě z nikoho nestal speciální pedagog. Kdyby učitelé chtěli pracovat s dětmi handicapovanými, jistě by si vybrali jiný obor než svůj stávající. Asistenti to nezachrání, vraťte tyto děti do praktických škol.
- Škoda slov. Inkluze a integrace při současném počtu žáků ve třídách přináší spíše vyšší náročnost na práci učitelů, než aby se projevila nějaká pozitiva.
- Stojí to spoustu peněz, energie učitelů a doplácí na to děti.....

- nepromyšlené doterénu
- Nic nemám
- no koment
- Inkluze je nevyvážená, soustředí se spíše na děti s OSKZ a děti s nízkými rozumovými schopnostmi. Následně pak ostatní děti (průměrné a nadané) nemohou si v plynulém tempu osvojovat nové vědomosti, neboť není v silách jednoho pedagoga ve třídě se všem těmto různorodým skupinám dětí věnovat podle jejich aktuálních potřeb.
- Myslím, že inkluze a integrace žáků se v některých případech naprosto míjí účinkem.
- Speciální školy mají své opodstatnění
- Integrace a inkluze ano, ale ne za každou cenu. S inkluzí tak, jak je nastavená momentálně se neztotožňuji a vnímám ji jako mrhání financemi a lidským potenciálem. Trpíme syndromem pomáhání každému za každou cenu a namlouváme si, že všichni budou úspěšní a pokud možno ve všem. Je to vyčerpávající a demotivující.
- Inkluze má spoustu "ale". Jsem zastánce inkluze jen v případě tělesných postižení a v menší míře také u smyslových handicapů, ale rozhodně nesouhlasím s inkluzí žáků s mentálním postižením...
- Potřebná věc, ale vše má své limity.
- Vše je to velmi individuální, pro některé děti je přínosné chodit do speciální školy, protože zažijí větší šanci úspěchu a přijetí kolektivem a náš systém školství a osnov není na inkluzi v nejmenším připraven a nepomůže tomu ani armáda asistentů.
- Myslím si, že podmínky vzdělávání dítěte by mělo vycházet spíš z jeho potřeb a to, jaké je ono samo. Ne z toho, do jaké škatulky spadá. Jinak pěkný a srozumitelný dotazník:)
- nedostatek asistentů
- inkluzi považuji na naší střední odborné škole za nevhodnou, žák se speciálními požadavky ostatní žáky brzdí a ruší ve výuce
- přítomnost některých žáků na základní škole je pro ně nevyhovující, nezvládají základní učivo
- li
- žádné nemám
- S inkluzí nesouhlasím
- Kdyby nebyla inkluze, neměla bych práci. Ale myslím si, že v mnoha případech je inkluze a integrace naprosto neefektivní a zbytečná.
- Snažit se o větší samostatnost žáků
- Nevím
- pomoc
- Obojí v rozumné míře se dá akceptovat, ale ne na úkor běžných dětí.
- Udělat to jinak.
- K inkluzi nemělo vůbec dojít.
- ...nejsem zastánce inkluze...
- Inkluze není vhodná
- Běh na dlouhou trať...
- Děti, které jsou díky integraci a inkluzi v běžných základních školách, patří do praktických a speciálních škol, kde jsou podmínky k tomu, aby výuka probíhala individuálně. V běžných základních školách je kolem integrovaných žáků spousta administrativy s nulovým efektem. Souhlasím s výrokem Václava Klause ml.: "Inkluze je zločin na postižených dětech"

Komentář k výsledkům: *Tak*

Nastavení dotazníku

	Otázek na stránku	Všechny
	Povolit odeslat vícekrát?	
	Povolit návrat k předchozím otázkám?	
	Zobrazovat čísla otázek?	
	Náhodné pořadí otázek?	
	Zobrazit ukazatel postupu?	
	Oznámení o vyplnění dotazníku na e-mail?	
	Ochrana heslem?	
	IP omezení?	

Příloha: dotazník

Specifika spolupráce rodiny a školy se žáky s odlišným sociokulturním zázemím

Vážené vedení školy, učitelé a asistenti,

v rámci mé bakalářské práce na téma „Specifika spolupráce rodiny a školy se žáky s odlišným sociokulturním zázemím“ Vás chci požádat o vyplnění tohoto dotazníku, jak Vy sami z pozice pedagogických pracovníků vidíte spolupráci mezi rodinou žáků s odlišným sociokulturním zázemím, dále jen OSKZ, (tzn. nízký sociální a ekonomický status, jiné etnikum či národnost, jazyková bariéra, zdravotní handicap, patologické prostředí rodiny či komunity aj.) a školou.

Dotazník je anonymní a jeho vyplnění Vám nezabere více než 5 minut - má pouhých 21 otázek.

Prosím Vás o pozorné přečtení a vyplnění všech otázek. U některých otázek je možné uvést více odpovědí.

Souhlasíte s tímto anonymním sběrem dat, který bude použit pouze pro mou bakalářskou práci a nebude předán třetí osobě.

Děkuji za spolupráci.

Pokyny pro vyplnění:

1. Pozorně si přečtěte otázku.
2. Vyplňte, prosím, dotazník přesně podle pokynů uvedených u otázek.
3. Odpovězte i na volné otázky.
4. Žádnou otázku, prosím, nevynechejte.

1. Jakou pozici ve Vaší škole zastáváte?

Nápověda k otázce: *Vyberte prosím jednu odpověď*

- Vedení školy
- Učitel nebo učitelka
- Vychovatelka
- Asistent/ka
- Jiné (výchovný poradce, psycholog aj.)

2. Kolik procent dětí z OSKZ přibližně navštěvuje Vaši školu?

Nápověda k otázce: *Vyberte prosím jednu odpověď*

- 0 - 15%
- 16 -30%
- 31 -50%
- více než 51%

3. Kde může veřejnost nalézt informace o vaší škole?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Internetová stránka školy
- Inzerce (nástěnky na veřejném místě, tisk, média...)
- Jiné (příručka školy, školní časopis)

4. Podle jakých kritérií nejčastěji rodiče vybírají základní školu pro dítě?

Nápověda k otázce: *Prosím označte jednu nebo více odpovědí*

- Školu již navštěvuje sourozenec dítěte
- Škola je nejbližší k bydlišti dítěte
- Škola nabízí zajímavý vzdělávací program a mnoho mimoškolních aktivit

5. Kde lze nalézt aktuální informace o vašem školním vzdělávacím programu?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Webová stránka školy
- Školní informační tabule
- Letáčky, brožurky, školní časopis...

6. Máte aktuální informace o rodičích dítěte?

Nápověda k otázce: *Vyberte prosím jednu odpověď*

- Ano
- Ne

7. Měli by se rodiče připravovat s dětmi do školy?

Nápověda k otázce: *Vyberte prosím jednu odpověď*

- Ano
- Ne
- Jen pokud dítě nezvládá přípravu samo

8. Kolik času denně by přípravě dítěte do školy měli rodiče věnovat?

Nápověda k otázce: *Vyberte prosím jednu odpověď*

- 15 - 30 minut
- 30 - 60 minut
- Více než 60 minut
- Žádný

9. Mají rodiče zájem se některých hodin výuky účastnit?

Nápověda k otázce: *Vyberte prosím jednu odpověď*

- Ano
- Ne
- Nevím

10. Jaká komunikace s rodiči Vám nejvíce vyhovuje?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Osobní kontakt (třídní schůzky, individuální konzultace)
- Telefon
- E-mail
- Žákovská knížka
- Jiná...

11. Jste v kontaktu s rodiči dítěte (osobně, elektronicky, telefon aj...)?

Nápověda k otázce: *Vyberte prosím jednu odpověď*

- Ano, pravidelně
- Podle potřeby
- Ne

12. Co nejčastěji s rodiči řešíte?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Nevhodné chování dítěte
- Hodnocení (známky) dítěte
- Zájmy a potřeby dítěte
- Absenci dítěte
- Jiné (např. rodinnou situaci apod.)

13. Účastní se rodiče třídních schůzek pravidelně?

Nápověda k otázce: *Vyberte prosím jednu odpověď*

- Ano
- Ne

14. Nabízí vaše škola Den otevřených dveří?

Nápověda k otázce: *Vyberte prosím jednu odpověď*

- Ano
- Ne

15. Jaké akce vaše škola nabízí?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Školní besídka (mikulášská, ke dnimatek apod...)
- Představení (divadelní, pěvecké apod.)
- Sportovní akce (lyžařské, cyklistické apod)
- Školní ples
- Výlety/ exkurze
- Jiná...
- Žádné

16. Účastní se těchto akcí se svými dětmi i rodiče?

Nápověda k otázce: *Vyberte prosím jednu odpověď*

- Vždy
- Občas
- Zcela výjimečně
- Nikdy

17. Proč myslíte, že se rodiče těchto akcí účastní?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Setkají se zde s učiteli
- Setkají se zde s jinými rodiči
- Chtějí si tyto akce užít se svým dítětem
- Mají pocit že "musí"
- Jiná...

18. Proč se rodiče těchto akcí neúčastní?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Nechtějí se zde setkat s učiteli
- Nechtějí se zde setkat s jinými rodiči
- Nemohou z časových důvodů
- Nezajímá je to
- Jiná... (zdravotní důvody apod)

19. Existuje na vaší škole SRPŠ, Rada rodičů apod.?

Nápověda k otázce: *Vyberte prosím jednu odpověď*

- Ano
- Ne

20. Myslíte si, že spolupráce s většinou rodičů na vaší škole funguje?

Nápověda k otázce: *Vyberte prosím jednu odpověď*

- Ano, funguje perfektně
- Spíše funguje
- Spíše nefunguje
- Nefunguje
- Nedokážu posoudit

21. Závěrem bych Vás chtěla poprosit o Vaše připomínky nebo náměty, které se vztahují k tématu inkluze a integrace.